

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2003-2004

7 oktober 2003

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR ONDERWIJS, VORMING EN WETENSCHAPSBELEID

Interpellatie van de heer Jos De Meyer tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over alternerend leren

Interpellatie van de heer Chris Vandenbroeke tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de kosteloosheid van het onderwijs
Met redenen omklede moties

Vraag om uitleg van de heer Gilbert Van Baelen tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de stagiair in het onderwijs

Vraag om uitleg van de heer Gilbert Van Baelen tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de begeleiding van beginnende leraars

Interpellatie van de heer Luc Martens tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het groeiende alcoholmisbruik bij jongeren in het algemeen en de consequenties van deze problematiek voor het onderwijs in het bijzonder

Interpellatie van de heer Luc Martens tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het lerarentekort

Vraag om uitleg van de heer Luc Martens tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de studieduur in het tertiair onderwijs

Vraag om uitleg van de heer Luc Martens tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de heroriëntering van het beleid ten aanzien van de topsportscholen

Vraag om uitleg van de heer Luc Martens tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het beëindigen van de arbeidsovereenkomst van de gedelegeerd bestuurder van de Raad van het Gemeenschapsonderwijs, in het licht van de geplande hervorming van die Raad

Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid

Dinsdag 7 oktober 2003

WAARNEMEND VOORZITTER : De heer André Van Nieuwkerke

– *De interpellatie wordt gehouden om 14.23 uur.*

Interpellatie van de heer Jos De Meyer tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over alternerend leren

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer De Meyer tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over alternerend leren.

De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, in een gemeenschappelijke platformtekst van 28 augustus 2003 stellen de onderwijswereld en de sociale partners dat het alternerend leren gelijkwaardig moet worden aan het voltijds beroepsonderwijs.

Het alternerend leren werd ontwikkeld om leerlingen die schoolmoe waren een alternatief te bieden. Deze vorm van leren krijgt vooral gehoor in die sectoren die het moeilijk hebben om werkkrachten te vinden, zoals de bouw-, de textiel- en de metaalsector. Het gaat enerzijds om de middenstandsopleidingen van het Vlaams Instituut voor Zelfstandig Ondernemen en anderzijds om het deeltijds onderwijs. Bij de middenstandsopleidingen gaat het om 5.750 leerlingen, maar dat aantal zit in een dalende lijn. Het deeltijds onderwijs is goed voor 6.000 leerlingen, en dat aantal stijgt licht.

In de plenaire zitting van 28 maart 2001 werd ons voorstel van resolutie betreffende arbeidservaring tijdens deeltijdse leerplicht unaniem aangenomen. Op 21 maart 2002 heb ik de minister ondervraagd over de uitvoering van deze resolutie. De minister gaf aan dat in september 2002 in drie pilootregio's een screeningsinstrument operationeel zou zijn.

Deze pilootfase loopt over twee schooljaren. De bedoeling is een efficiënter beeld te krijgen van de arbeidsattitudes en de opleidings- en tewerkstellingsbereidheid van de jongeren in het deeltijds onderwijs.

Toen bleek dat deze jongeren nog altijd kwetsbaar zijn op de arbeidsmarkt. Een kwart van deze leerlingen vindt geen werk. In dit licht zet de Vlaamse regering een grote stap vooruit met haar besluit betreffende het tijdelijke project 'bevordering van de werkervaring in het deeltijds beroepssecundair onderwijs' van 4 juli 2003, dat onlangs werd gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. We dringen er reeds jaren op aan om hiervoor meer inspanningen te leveren.

Het is goed dat we de problematiek van het alternerend leren op de beleidsagenda blijven zetten. De sociale partners en de onderwijswereld roepen op tot een andere visie en tot een opwaardering van het deeltijds leren. De gemeenschappelijke platformtekst van de onderwijswereld en de sociale partners vormt dan ook een goede reden om hier het debat opnieuw aan te zwengelen. De tekst roept de overheid op om het systeem structureel te financieren en de leerlingen uit het alternerend onderwijs een volwaardig diploma te geven.

Mevrouw de minister, een volwaardige trajectbegeleiding voor de jongeren in het alternerend leren is noodzakelijk om de doelstelling in verband met gekwalificeerde uitstroom te bereiken. In drie pilootregio's zou in september 2002 een screeningsinstrument operationeel zijn om een beeld te krijgen van de arbeidsattitudes van deze jongeren bij de instap in het deeltijds onderwijs. Welke conclusies kunnen hieruit reeds worden getrokken ? Wat is de stand van zaken inzake het pilootproject ? Worden hier bijzondere doelgroepen beoogd ?

Werkervaring is belangrijk om de kansen op de arbeidsmarkt te vergroten. Voor jongeren die niet

De Meyer

aan een werkopleiding toe zijn, moeten trajecten en brugprojecten kunnen worden aangeboden. Welke bijkomende middelen worden hiervoor vrijgemaakt? Kunt u relevante cijfers geven in verband met de invulling van de arbeidscomponent?

De kwaliteit van alternerend leren moet worden versterkt. Elementen die hierbij in aanmerking moeten worden genomen, zijn een volwaardige certificering en de kwaliteit van de begeleiding. Welke maatregelen werden hiervoor genomen of in welke maatregelen wordt in de toekomst voorzien? Hoe zult u met de platformtekst omgaan?

Het systeem van deeltijds leren is vrij complex als gevolg van de versnippering van de bevoegdheden en de vele statuten en contracten. Welke initiatieven hebt u reeds genomen om dit pijnpunt weg te werken?

De voorzitter : De heer Vandenbroeke heeft het woord.

De heer Chris Vandenbroeke : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, ik sluit me zeer graag aan bij deze vraag. Het gaat hier om een onderwerp dat – volkomen terecht – reeds meermaals aan bod kwam in deze commissie. We zijn dienaangaande zelfs gekomen tot een gemeenschappelijke resolutie.

De initiatieven die jaar na jaar worden aangereikt en bediscussieerd, laten telkens weer blijken dat het hier gaat om een heel moeizaam proces. Dat hebt u zelf ook reeds dikwijls aangegeven, mevrouw de minister.

De voorzitter : De heer Ramon heeft het woord.

De heer Frans Ramon : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, ik sluit me aan bij de vraag omdat ook ik bezorgd ben om wat er precies gebeurt met dat alternerend leren. Ik heb er in het verleden reeds op gewezen dat deze vorm van leren eigenlijk wordt ondergewaardeerd. Voor een aantal jongeren is dit de piste waarop ze levenslang leren voorbereiden.

Er zijn nu verschillende certificaten, voorwaarden en outputs. Zijn die al een beetje meer op elkaar afgestemd? Voor mensen die aan een dergelijke opleiding beginnen, is dat belangrijk.

De aandacht die hier in het algemeen voor alternerend leren wordt gevraagd, is belangrijk. Daarom sluit ik me aan bij deze interpellatie.

De voorzitter : De heer Van Baelen heeft het woord.

De heer Gilbert Van Baelen : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, de voorbije maanden is het onderwerp zeer actueel geweest in de media, vooral omwille van het feit dat enkele duizenden jongeren niet aan hun verplichtingen kunnen voldoen. Dat betekent dat er heel wat jongeren op straat rondwalen omdat ze geen volwaardige stageplaats hebben of onvoldoende worden opgevolgd.

Uit een SERV-studie is gebleken dat alternerend leren een gedeelde verantwoordelijkheid is van de overheid, de jongeren en de sociale partners. Over de taak van de overheid heeft de heer De Meyer veel vragen gesteld. Ik stel me veel vragen over de plaats en de rol van de sociale partners, zeker als er onvoldoende stageplaatsen zijn en de werkgevers niet voor voldoende opvolging zorgen.

In de artikels die ik over het onderwerp lees, staat dat het met de helft van de jongeren die aan alternerend leren doen, goed gaat en met de andere helft niet. Ik heb het hier over de 50 procent jongeren die het niet goed doen. Dat percentage ligt zeer hoog.

We moeten met de sociale partners en de werkgevers die zich willen inschrijven, goede afspraken maken over wat van de jongeren kan worden verwacht en wat niet. Vaak haken jongeren af omwille van het feit dat ze ergens terechtkomen waar ze niets leren over wat ze studeren. Jongeren worden vaak gebruikt om een aantal hand- en spandiensten te leveren, en dat is ook niet de bedoeling.

Bij het voltijds secundair beroepsonderwijs worden er convenants afgesloten tussen de overheid en de sectoren. Op het alternerend leren worden die convenants niet of weinig toegepast. Hoe kan het ene veel beter aansluiten bij het andere? Het gaat me niet zozeer over het feit dat iemand een certificaat krijgt of een diploma haalt, maar wel over het feit dat iemand die op 15 of 16 jaar op straat terechtkomt en voor een module kiest, een goede opleiding krijgt waarmee hij later zelfstandig in het beroepsleven kan functioneren.

De voorzitter : We delen uw bekommernis, mijnheer Van Baelen. We hebben naar aanleiding van het 20-jarige bestaan van het leerplichtonderwijs

Voorzitter

beslist om tijdens het eerste trimester van het volgende jaar de nodige aandacht te besteden aan deze problematiek.

Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Mijnheer de voorzitter, collega's, het pilootproject in verband met de screening van jongeren bij de instap in het DBSO is op 1 september 2002 gestart in drie regio's. Het project heeft de bedoeling te peilen naar bepaalde relevante arbeidsattitudes en naar opleidings- en werkbereidheid. Er zijn zes centra bij betrokken.

De introductie van het project verliep moeizaam, omdat de centra moesten worden overtuigd van de meerwaarde. Ze screenen de nieuwe jongeren immers ook bij de intakefase.

Na ruim een jaar hebben het instrument en het bijbehorende interview in de lokale werkwinkel hun plaats veroverd in de trajectbegeleiding van de jongeren. Het is een goede manier om op vrij korte termijn een beeld te krijgen van de capaciteiten en de werkwiligheid van de jongeren. Omwille van de volledigheid moet dit beeld worden aangevuld met elementen uit de observatiefase, die loopt tijdens de eerste weken die de jongeren in het centrum doorbrengen. Deze achtergrondgegevens bepalen vaak mee het traject van de jongeren.

De wisselwerking tussen het centrum en de werkwinkel is belangrijk, ook voor de verdere opvolging van de jongeren. In tweede instantie fungeert de trajectbegeleider in de werkwinkel als onafhankelijke tweedelijns hulp, los van de school, waar elke jongere voor advies terecht kan. Dat deze trajectbegeleider in de werkwinkel huist, heeft een drempeverlagend effect op de jongeren om de stap naar de werkwinkel en naar de VDAB-diensten te zetten.

Bij het begin van het schooljaar is het de bedoeling alle instappers in het DBSO te screenen. Later in het schooljaar zal de groep die geen werk vindt of de werkervaringsplaats kwijtraakte, worden gescreend.

Omdat de groep zo heterogeen is, moet de waaier van trajectmogelijkheden uitgebreid zijn. Voor het DBSO wil ik evolueren naar een voltijds engagement. Op die manier zien ook de schrijvers van de platformtekst de toekomst van deze opleidingsvorm. In eerste instantie betekent dit een kwaliteitsvolle werkervaringsplaats voor zo veel mogelijk jongeren. Dat moet de uiteindelijke doelstelling blijven.

teitsvolle werkervaringsplaats voor zo veel mogelijk jongeren. Dat moet de uiteindelijke doelstelling blijven.

Ook voor de jongeren die niet of nog niet arbeidsrijp zijn, moet er een invulling komen. Brugprojecten zijn op relatief korte termijn zeer waardevol voor de bemiddelbare jongeren. Daarnaast moeten er echter voortrajecten worden uitgebouwd voor de jongeren die nog meerdere stappen van de nodige arbeidsattitudes zijn verwijderd. Ik denk daarbij aan de voortrajectmodule, implementeerbaar in de centra en bedoeld voor deze zogenaamde restgroep. Ik heb de intentie deze module in projectfase te laten ontwikkelen en uittesten, ondersteund door een onderzoekinstelling. Uit dit projectinitiatief kunnen dan de nodige conclusies worden gedetecteerd voor de latere implementatie.

De centra voor deeltijdse vorming hebben de nodige knowhow voor deze doelgroep opgebouwd. Ze kunnen een belangrijk vangnet zijn. Los daarvan blijft de vraag of onderwijs alleen verantwoordelijk mag worden gesteld voor de invulling van de 3 dagen buiten het onderwijs. Ik vind dat ook andere instanties hun verantwoordelijkheid moeten opnemen, want sommige jongeren zouden bijvoorbeeld baat vinden bij een culturele of sociaal geïnspireerde bezigheid. De opdracht daarvoor ligt bij mijn collega's-ministers en hun administratie. Ik zal hen daar zeker over aanspreken.

Ik geef u de cijfers van 1 februari 2003. Op de 6.277 jongeren in DBSO zijn er 3.350 aan het werk. Daaronder zitten ook de brugprojecten : 400 jongeren waren niet beschikbaar voor de arbeidsmarkt. Sommigen zitten tijdelijk in een gesloten instelling, andere zijn jonge moeders of allochtone meisjes die van thuis niet mogen werken, enzovoort. Dat zijn allemaal uitzonderlijke situaties. Dat betekent dat er 2.527 officieel niet-werkenden waren. Vooral voor deze groep zijn de voortrajecten nuttig zodat een zo groot mogelijk aantal jongeren gericht raakt op een normaal economisch circuit.

Bij de herwaardering van het DBSO speelt de certificering toch wel een grote rol. Het is belangrijk dat jongeren in het DBSO volwaardig gecertificeerd worden zodat de aansluiting op levenslang leren gewaarborgd blijft – in de eerste plaats de aansluiting met het voltijds onderwijs. Vanaf het schooljaar 2004-2005 zullen DBSO-jongeren het getuigschrift tweede graad secundair onderwijs onder bepaalde voorwaarden kunnen behalen. Dit is ook van belang voor een eventuele job bij de overheid.

Vanderpoorten

De platformtekst wordt vertaald in actiepunten die op korte of middellange termijn moeten worden gerealiseerd. Alle betrokkenen zullen rond de tafel gebracht worden om op efficiënte wijze voor de realisatie te zorgen. Onderwijs kan hier als initiatiefnemer optreden, maar een forum van partners zal een en ander samen moeten concretiseren en in de praktijk omzetten. Alleszins beogen wij van het deeltijds onderwijs een volwaardige opleidingsvorm te maken die een alternatieve maar gelijkwaardige weg biedt voor het opleiden tot sommige beroepen. Jongeren moeten via deze praktijkgerichte opleidingsvorm de mogelijkheid krijgen om een kwalificatie te verwerven ; ongekwalificeerd uitstromen naar de arbeidsmarkt moet zo sterk mogelijk worden ingeperkt.

Buiten die 15 uur opleiding zijn de jongeren 'beschikbaar voor de arbeidsmarkt'. Alles wat met arbeid te maken heeft, is voor het grootste deel federale materie. Het is geen evidentie om daarin wijzingen te brengen. Momenteel bestaat er een veelheid aan statuten en maatregelen. Deze materie is niet in handen van onderwijs, en onderwijs zit meestal niet mee aan de onderhandelingstafel. Wij vragen al geruime tijd de vitalisering van het aanvullend paritair comité zodat ook voor sectoren waar momenteel geen actief is, werknemers-leercontracten kunnen worden opgestart.

Voor deze heterogene doelgroep is het wel aangegeven dat er meerdere keuzemogelijkheden in statuten zijn, gezien hun diversiteit in capaciteiten. Wij zijn vragende partij voor overleg hierover.

De administratie bereidt nog enkele kleinere maar concrete maatregelen voor. Zoals de voorzitter zei, staat de laatste week van maart in het teken van het deeltijds onderwijs, omdat het dan 20 jaar bestaat. We zullen dan onder meer studieresultaten naar buiten brengen en bijkomende concrete acties ondernemen. Uiteraard zal dat complementair zijn aan het initiatief van het Vlaams Parlement.

De voorzitter : De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer : Ik noteer uw antwoord, mevrouw de minister. Nogmaals blijkt dat we het over de partijgrenzen heen eens zijn over de aanpak van deze problematiek. Toch blijf ik het gevoel hebben dat we een soort processie van Echternach lopen.

Het lijkt me meer dan nodig om enkele van uw collega's te responsabiliseren, u hebt er zelf naar ver-

wezen. Dat staat trouwens uitdrukkelijk in de resolutie die unaniem werd goedgekeurd door het Vlaams Parlement.

Aan de andere kant lijkt het me minstens even interessant dat de sociale partners worden geresponsabiliseerd. De platformteksten die zij samen met de onderwijswereld op 28 augustus hebben uitgegeven, bieden mijns inziens de ideale gelegenheid om hen nog eens te wijzen op hun verantwoordelijkheid.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Interpellatie van de heer Chris Vandebroeke tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de kosteloosheid van het onderwijs

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Vandebroeke tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de kosteloosheid van het onderwijs.

De heer Vandebroeke heeft het woord.

De heer Chris Vandebroeke : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, dames en heren, ik vind het mijn dwingende plicht om dit dossier opnieuw te openen via een interpellatie. Het is een plicht voor mij persoonlijk, maar ook voor alle leden van deze commissie. Bovendien is het mijn plicht voor de duizenden ouders.

Waarom voel ik me daar op dit moment zo toe verplicht ? Ik zal dat even op een rijtje zetten. Reeds 2000 jaar kennen we de volgende uitspraak : 'pacta sunt servanda'. Dat betekent dat gemaakte afspraken moeten worden nageleefd. Collega's, bij het begin van deze legislatuur werd een regeerakkoord opgesteld, waarin staat dat we er alles aan zullen doen om het leerplichtonderwijs kosteloos te maken. Het is nu 5 jaar later, maar deze doelstelling is nog steeds niet gerealiseerd. Ik breng dit even in herinnering en zal dat blijven doen tot en met het einde van deze legislatuur. Afspraken moeten worden nageleefd.

Het is best mogelijk, mevrouw de minister, dat het nakomen van afspraken soms pijnlijk is. Daarvoor is een andere Latijnse spreuk toepasselijk : *dura lex sed lex*. Ook al hangt er een prijskaartje aan, de akkoorden moeten worden uitgevoerd.

Vandenbroeke

Een tweede reden waarom ik me gedwongen voel om dit onderwerp opnieuw onder de aandacht te brengen, is omdat we hier op 27 maart 2002 unaniem een resolutie over de kosteloosheid van het onderwijs hebben goedgekeurd. Die resolutie was ingediend door mezelf, de heer Van Dijck, de heer De Cock, de heer Van Baelen, de heer Ramon en mevrouw Claes. Ik denk dat we bij de indiening ervan ten onrechte een beetje selectief zijn geweest, want we hadden ook de collega's van CD&V en van het Vlaams Blok hierover kunnen aanspreken. Iedereen zou het voorstel van resolutie hebben gesteund, want er staat het volgende in: 'het Vlaams Parlement vraagt de Vlaamse regering de nadere regeling van de kosteloosheid van het leerplichtonderwijs nog in de loop van deze legislatuur te definiëren, zodat in ieder geval het basisonderwijs in de toekomst effectief kosteloos wordt'. Dat was een belangrijke nuancering die in het debat naar voren kwam: het ging in ieder geval om het basisonderwijs. De definitie zou er volgens de minister wel komen, maar ik wacht er nog steeds op.

Mevrouw de minister, u hebt er bij de start van vorig schooljaar voor gezorgd dat de bijdrageregeling nader zou worden gepreciseerd via het schoolreglement. De kosten voor de ouders zouden op een transparante manier worden aangegeven, zodat er uiteindelijk geen verrassingen meer kunnen zijn. Collega's, *pacta sunt servanda*, dus is het onze verantwoordelijkheid om de minister nogmaals te wijzen op haar verantwoordelijkheid en haar plicht.

In Vlaanderen komen elk jaar duizenden ouders van kinderen in het leerplichtonderwijs tot de vaststelling dat er nog steeds geen kosteloosheid bestaat. In het basisonderwijs valt het nog mee, maar in het secundair onderwijs en zeker op hogere niveaus hangt er toch een enorm prijskaartje aan. Eens te meer blijkt er van kosteloosheid geen sprake te zijn. Dat werd reeds aangetoond door de studie onder leiding van professor Nicaise. Onlangs heeft het tijdschrift *Klasse* hierover nieuwe cijfers gepubliceerd, ditmaal afkomstig van het HIVA.

Ik heb die cijfers uit *Klasse* eens op een rijtje gezet. Voor een kind in de kleuterklas betalen de ouders gemiddeld 176 euro. Voor een leerling van het eerste studiejaar is dat bedrag reeds gestegen tot 335 euro en in het zesde studiejaar reeds tot 470 euro. Dat is dus verre van kosteloos. In het secundair onderwijs lopen de kosten echter nog hoger op, gemiddeld betalen ouders daar 846 euro, maar er zijn

zelfs uitschieters waarbij ouders tot 3698 euro moeten ophoesten. Het gaat dan om bepaalde opleidingen in het technisch of beroepsonderwijs.

Aan de ondervraagde ouders werd ook de vraag gesteld hoe ze tegen die kosten aankijken. Twee op drie ouders vinden het onderwijs duur tot zeer duur. Er is echter meer. Er blijken in elke klas gemiddeld twee scholieren te zitten – 10 tot 15 procent van de kinderen – wiens ouders problemen hebben om de schoolfacturen te betalen. Voor zover ik weet, worden die betaalbaarheidsproblemen elk jaar groter en groter. Het gaat nu reeds om twee leerlingen per klas. Uit een studie over de armoedeproblematiek die werd uitgevoerd door professor Vrancken, blijkt ook dat de armoede aan het stijgen is. Ongeveer 7 tot 8 procent van de gezinnen leeft in armoede. Vooral voor gezinnen met kinderen lopen de facturen steeds hoger op.

Mevrouw de minister, ik vermeld terloops nog dat ik ook enkele schriftelijke vragen zal indienen, om na te gaan in welke mate de schoolkosten de voorbije jaren zijn gestegen.

Collega's, ik vind dit toch echt wel frappant. Het regeerakkoord zegt dat we kosteloosheid moeten ambiëren. *Pacta sunt servanda*. We zitten in het laatste jaar van deze legislatuur en de situatie is zeer schrijnend. Er is echter meer: uit cijfers in *Klasse* blijkt nu opnieuw dat één op vier gezinnen die recht hebben op een studiebeurs in het secundair onderwijs, die beurs zelfs niet aanvragen. Die studiebeurs bedraagt geen duizenden euro's, maar een euro is een euro, zeker voor deze gezinnen. Waarom vragen ze hun beurs niet aan? Zijn deze gezinnen slecht geïnformeerd? Zijn ze te ongeletterd? Bereiken we die mensen niet? Ik weet dat dit reeds een oud knelpunt is, mevrouw de minister.

Ik wil u echter te goeder trouw een suggestie meegeven. Ik raad u aan om contact op te nemen met uw partijgenoot Van Quickenborne, de nieuwe staatssecretaris voor Administratieve Vereenvoudiging. Het zevende punt van zijn XII werken van Van Quickenborne zegt namelijk dat administratieve vereenvoudiging de groepering van de gegevens van de burgers mogelijk moet maken. Dit biedt een oplossing voor het probleem dat ik net heb aangekaart, mevrouw de minister. Als één op vier mensen recht hebben op een studiebeurs maar er geen aanvragen, betekent dit dat het administratief te moeilijk is. Ze kunnen het niet. Het wordt nu voor u mogelijk, mevrouw de minister, om via staatssecretaris Van Quickenborne fiscaalvriendelijk te zijn. Laat hem zijn opdracht ter harte nemen. Hij

Vandenbroeke

kan ervoor zorgen dat de fiscus ouders automatisch laat weten dat hun kinderen recht hebben op een studiebeurs. Ze moeten dan geen studiebeurs aanvragen, maar krijgen er automatisch één. Mevrouw de minister, bel eens naar de staatssecretaris, want hij kan hiervoor zorgen, al zal hij er een zware klus aan hebben. Ik hoop dat deze interpellatie u aanzet om hier werk van te maken.

Ik wil nog een laatste punt ter sprake brengen. Het hoge prijskaartje vormt duidelijk niet enkel in Vlaanderen een probleem. Ik stel namelijk vast dat ook in Wallonië heel wat ouders moeilijkheden hebben om de facturen te betalen. De cdH geeft toe dat er problemen zijn inzake de kosteloosheid en doet hieromtrent een niet onaardig voorstel. De cdH stelt namelijk voor om in augustus een gezinsbijdrage uit te betalen, meer bepaald 75 euro voor een kind in het lager onderwijs, 124 euro voor een leerling in het secundair onderwijs en 200 euro voor een student in het hoger onderwijs. De N-VA vindt dit een zeer goede suggestie.

Als politicus en historicus heb ik ondervonden dat we soms wijsheid kunnen halen uit het verleden. Collega's, ik herinner me dat er 25 jaar geleden in Vlaanderen een systeem bestond waarbij aan de begin van een schooljaar dubbele kinderbijslag werd uitbetaald. Spijtig genoeg bestaat dat systeem niet meer, maar het voorstel van de cdH is wel vergelijkbaar. Als we dit uitvoeren in heel België – want de kinderbijslag is tot nader order federale materie – hangt daar een prijskaartje van 155 miljoen euro aan vast. Ruim twee derde hiervan is het prijskaartje dat is verbonden met gratis onderwijs, inzonderheid gratis basisonderwijs.

We zouden dit punt hier op de agenda kunnen zetten, maar dan geraken we er niet uit. We zijn reeds 5 jaar vragende partij voor gratis onderwijs. Misschien moeten we de oplossing zoeken in de richting van het betalen van dubbele kinderbijslag. Dat is een voorstel dat de N-VA zeker zou steunen.

Mevrouw de minister, wat vindt u zelf van de resultaten van de HIVA-studie die in Klasse staan? Kunt u een evaluatie maken van het eerste schooljaar met een verplichte bijdrageregeling? Lost dat de problemen op? Wat kunnen we beginnen met de talrijke goede voorstellen om de kosten te drukken die de leerkrachten zelf formuleren? Wanneer zult u werk maken van de duidelijke vraag die geformuleerd staat in het voorstel van resolutie van 27 maart 2002 van de heer Van Dijck, de heer De Cock, de heer Van Baelen, de heer Ramon, me-

vrouw Claes en mezelf over de kosteloosheid van het basisonderwijs? Welke timing plakt daarop? We hebben nog maar 6 maanden te gaan. Hoe staat u tegenover het cdH-voorstel om te werken met een dubbele kinderbijslag?

De voorzitter : De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Mijnheer de voorzitter, collega's, ik sluit me graag aan bij deze interpellatie. Ik had een vraag om uitleg ingediend over hetzelfde onderwerp, maar die is afgewezen omdat de heer Vandenbroeke een dag eerder deze interpellatie indiende. De heer Vandenbroeke heeft op een goede manier de problematiek geduid en hij heeft op een loyale manier onze standpunten verwoord.

Mevrouw de minister, het betreft een aangelegenheid waarover veel bezorgdheid heerst. U deelde die zorg bij het begin van deze legislatuur. Als we een balans opmaken van de inspanningen die na 4,5 jaar tijdens deze legislatuur zijn gedaan, dan beperken die zich tot globaliseren van de factuur. Dat is de realiteit, op al de rest moeten we wachten. Dat is een schraal resultaat.

Ik heb er u al eerder op gewezen dat er twee kanten zijn aan het gebruik van het instrument van het globaliseren van de factuur. Het is een goede zaak dat ouders weten waar ze aan toe zijn. Anderzijds kunnen ouders erdoor worden afgeschrikt, want het is duidelijk dat scholen van het ene net noodgedwongen uitdrukkelijk een beroep moeten doen op de medewerking van de ouders, hetzij bij de inschrijving, hetzij bij tal van activiteiten. Voor scholen van het officiële net is dit niet het geval. Dat staat haaks op uw doelstelling om de conclusies van de studie van Deloitte & Touche te honoreren. U zult zeggen dat u dat hebt gedaan, maar we kunnen even stellig beweren dat u niet meer hebt gedaan dan de vorige regering. Ik hoop echter dat uw engagement van bij het begin van deze legislatuur niet zonder voorwerp was. Ik blijf voorlopig met een zeer onbehaaglijk gevoel achter.

Mevrouw de minister, u hebt aan alle scholen gevraagd om de facturen te globaliseren. Op welke manier probeert u daar zelf een globaal beeld van te krijgen? Wordt er een representatieve steekproef gedaan die een beeld geeft van de opbouw van die facturen, van de extremen daarin en van een aanvaardbaar gemiddelde? In welke mate lukt het u om een en ander in kaart te brengen en de onderlinge verschillen tussen de scholen te analyseren? Welke timing hanteert u daarvoor?

Martens

Mevrouw de minister, ik hoop dat u ook de impact bekijkt van het feit dat er nog steeds niet-objectiveerbare verschillen in de financiering blijven bestaan. Het gat is nog niet gedicht. Welke impact heeft dat op de kostprijs die in het vrij onderwijs aan de ouders wordt doorgerekend ?

Uit de geglobaliseerde facturen blijkt dat verschillende scholen een sociale regeling trachten uit te werken voor gezinnen die het moeilijker hebben. Welke modellen hanteren ze daarbij ? In welke mate kunnen we daaruit zaken distilleren die andere scholen kunnen helpen om hun sociale doelstellingen op een goede manier te realiseren ?

Welke stappen mogen we van u nog verwachten ? De heer Vandenbroeke heeft een aantal zaken gesuggereerd die we gemakkelijker kunnen realiseren als we de communautarisering van een aantal bevoegdheden serieus zouden nemen. Het gezinsbeleid is bijvoorbeeld een bevoegdheid van de gemeenschappen. Als de middelen die daarbij horen en die vandaag in het kindergeld zitten, ook onder die bevoegdheid zouden vallen, dan zou u een veel duidelijker en krachtiger beleid kunnen voeren. Dat heeft niets te maken met een afgunst ten aanzien van de andere gemeenschappen, maar wel met de efficiëntie die nodig is om in Vlaanderen voor onze ouders en kinderen te realiseren wat we willen.

De voorzitter : Mevrouw Van Nieuwenborgh heeft het woord.

Mevrouw Gracienne Van Nieuwenborgh : Mevrouw de minister, we kennen ondertussen uw bekommernis in verband met de schoolfactuur. Nog niet zo lang geleden was u te gast in een school uit Aalst die u speciaal had uitgekozen omwille van de creatieve manier waarop die school de kosten zo laag mogelijk probeert te houden. Ook in uw beleidsnota hebt u gezegd dat het basisonderwijs volledig gratis moet zijn en dat het secundair onderwijs een verplichting tot standstill heeft.

Uit de laatste HIVA-studie blijkt dat de kosten telkens weer sterk verschillen van school tot school en van scholengroep tot scholengroep. De ene school vraagt heel veel, de andere doet heel veel om de kosten te drukken. Zelfs de meest creatieve scholen blijven met een aantal moeilijkheden zitten. Het mozaïekdecreet bepaalt dat er geen bijdragen mogen worden gevraagd voor de kosten die noodzakelijk zijn om de eindtermen of de ontwikkelingsdoelen te realiseren.

Daar wringt het schoentje. Het is immers niet altijd duidelijk wat noodzakelijk is om de eindtermen en ontwikkelingsdoelen te realiseren en wat nuttig is. De heer Vandenbroeke heeft al verwezen naar het voorstel van resolutie dat daarom is ingediend in het Vlaams Parlement en waarin wordt gevraagd een duidelijke definitie van kosteloos onderwijs te geven.

U zoekt waarschijnlijk al lang naar een oplossing en misschien bevindt dat zoeken zich in een eindfase. Toch moet er zo snel mogelijk een definitie van kosteloosheid komen. Welke zaken zullen daaronder vallen voor alle scholen ?

Mevrouw de minister, misschien moet u een maximumonderwijskost bepalen. Ondanks al uw inspanningen en de inspanningen van veel mensen en scholen uit de onderwijssector, zijn er onder de scholen nog steeds slechte leerlingen. Er zijn nog scholen die er niet om geven dat de kosten hoger of veel hoger dan het gemiddelde zijn. Ze kunnen op die manier immers een soort eliteonderwijs creëren. Dat is nu juist wat we willen vermijden.

Mevrouw de minister, ik weet dat die problematiek u na aan het hart ligt. Ik hoop dat we de definitie van kosteloosheid hier eens ter goedkeuring kunnen voorleggen en dat er een maximum wordt bepaald. De HIVA-studies en andere kunnen ons daarbij helpen.

De voorzitter : De heer Van Baelen heeft het woord.

De heer Gilbert Van Baelen : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, de theoretische kosteloosheid van het onderwijs, die de heer Vandenbroeke ter sprake heeft gebracht, is niet onbelangrijk. Toen ik het artikel in Klasse las, kreeg ik geen beeld van wat er nu vervat zit in de bijdragen die de scholen vragen. Zitten sneeuw- en skiklassen in die kosten vervat ? Hoe moet de kosteloosheid van de eindterm 'zwemmen' worden gedefinieerd ? Wat is nu juist kosteloos zwemmen ?

De heer Martens heeft het zich een beetje gemakkelijk gemaakt. Hij doet alsof de werkingsmiddelen in hun totaliteit niet gestegen zijn, maar minister Vanderpoorten heeft daarover meer dan eens cijfers meegedeeld.

De heer Luc Martens : Mijnheer Van Baelen, ik heb dat niet gezegd.

De heer Gilbert Van Baelen : Op een bepaald ogenblik hebt u gezegd dat er niet meer wordt ge-

Van Baelen

daan dan wat was afgesproken, namelijk tegen 2006 een bepaald percentage bereiken.

De heer Luc Martens : Dat is niet juist.

De heer Gilbert Van Baelen : Ik ben er nog steeds een voorstander van dat scholen bij de inschrijving van een kind de kosten verduidelijken. Tot mijn grote verbazing lees ik dat slechts 80 percent van de scholen dat doen. Dat betekent dat 20 percent van de scholen redenen hebben om dat niet te doen en dus waarschijnlijk op een of andere manier regels overtreden.

De heer Luc Martens : Dat is een administratieve rompslomp.

De heer Gilbert Van Baelen : Mijnheer Martens, is zeventien keer per jaar een bijdrage vragen van de ouders geen administratieve rompslomp ? Ik vind het belangrijk dat een school op voorhand bepaalt wat ze wil doen en wat dat allemaal gaat kosten, zodat daarover ook duidelijkheid bestaat en de ouders weten waar ze aan toe zijn. U vindt zoiets tijdverlies, maar ik niet.

De heer Luc Martens : Ik heb het niet over tijdverlies gehad. Ik heb gezegd dat het een administratieve rompslomp is. Veel directeurs zeggen dat het werk dat daarmee gepaard gaat, zwaar wordt onderschat. Het komt immers bovenop het andere werk. Elk bijkomend opdrachtje afzonderlijk levert niet veel extra werk, maar de som van alle bijkomende verplichtingen weegt wel zwaar. Op een bepaald moment loopt de emmer over. De vraag is alleen : was de eerste druppel te veel, of de laatste ? Hoe dan ook, er is een druppel te veel.

De heer Gilbert Van Baelen : Ik was aan het woord. Als u spreekt namens de directeurs die dit een rompslomp vinden, dan wil ik namens mijn partij antwoorden dat die directeurs misschien wel tijd kunnen winnen door een goede organisatie en afspraken, in plaats van 'au fur et à mesure' rekeningen op te maken en met leerkrachten in discussie te gaan. Coördinatie en organisatie op termijn maakt de zaken makkelijker. Time-management, mijnheer Martens, levert winst.

Van de N-VA begrijp ik dat ze de geregionaliseerde bevoegdheid Onderwijs wil laten financieren door de federale overheid.

De voorzitter : De heer Ramon heeft het woord.

De heer Frans Ramon : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, dames en heren, de vraag naar de kosteloosheid van het onderwijs is terecht. Ik vraag me dan ook af hoe het tijdschema eruitziet.

Het plan was om eerst zicht te krijgen op de kosten en het begrip kosteloosheid te definiëren. We kunnen niet blijven zoeken naar de juiste definitie. De meeste ouders – zeker van het basisonderwijs – krijgen momenteel een kostenplaatje. Dat is een eerste stap.

De verenigingen die strijden tegen kansarmoede vragen om volledige kosteloosheid van het basisonderwijs. Ik ben daar niet ongevoelig voor : dat moet ons doel zijn. Ik begrijp de voorstellen over de kinderbijslag evenwel niet goed. Daar ligt de oplossing niet. Een totaal ander voorstel is de spreiding van betaling : dat zou voor velen al een deel van de oplossing inhouden. Het blijft echter slechts een kortetermijnoplossing.

De heer Vandebroek is hier meer politicus dan historicus. Ik steun hem volledig in zijn pleidooi voor geautomatiseerde toekenning van studiebeurzen. Daarover hebben we het al gehad.

De voorzitter : Ik wil daaraan toevoegen dat we een aanbeveling hebben goedgekeurd in de lijn van het betoog van de heer Vandebroek. De administratieve vereenvoudiging van de studiebeurzen is een oud zeer. De aanvraag en toekenning houdt veel overbodige rompslomp in. Het weerhoudt sommigen ervan hun recht op een studiebeurs te doen gelden.

Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Mijnheer de voorzitter, dames en heren, er zijn intussen twee studies over de kosteloosheid van het onderwijs in omloop. Ze zijn hier nogal door elkaar gehutseld. Eén studie werd enkele jaren geleden uitgevoerd door het HIVA. De resultaten zijn onlangs bekendgemaakt. De studie bevat belangrijke nieuwe gegevens, niet zozeer over de maximumfactuur, maar wel over de evolutie van de kosteloosheid.

De resultaten die in Klasse geciteerd zijn, verwijzen naar dat onderzoek. Aan ouders werd toen gevraagd om een uitgavenboekje bij te houden en alle kosten die ze maakten voor hun schoolgaande kind te noteren. Op basis daarvan werd een gemiddelde jaarkost berekend. De geciteerde bedragen gaan dus niet over de kosten die scholen aanrekenen aan ouders, maar over alle directe en indirecte

Vanderpoorten

kosten van ouders met schoolgaande kinderen. In deze bedragen zitten bijvoorbeeld wel vervoerskosten zoals een busabonnement, schoolmateriaal zoals een boekentas en kaftpapier, facultatieve uitgaven zoals de aankoop van schoolfoto's, lidgeld van het oudercomité, enzovoort.

Bij deze resultaten staan ook uitschieters vermeld zoals 3.698 euro. Om misverstanden over deze bedragen te vermijden, wens ik te benadrukken dat dit hier niet gaat om een gemiddelde van een bepaalde studierichting of school, maar wel om het maximumbedrag dat ooit door één ouder werd uitgegeven en genoteerd in zijn uitgavenboekje. De gegevens hebben niets te maken met eindtermen: de ene ouder koopt bijvoorbeeld ook gewoon duurder materiaal – een boekentas of zo – dan de andere. Die laatste heeft natuurlijk een veel hogere rekening. Dat schept een verkeerd beeld over de 'noodzakelijke uitgaven'.

Over de huidige stand van zaken van de verplichte bijdrageregelingen, stelde het onderzoeksteam van het HIVA vast dat in december 2002 ruim 80 procent van de scholen aan de ouders via de bijdrageregeling informatie verstrekt over de kosten die zij moeten betalen. Globaal genomen, en rekening houdend met het feit dat dit voor vele scholen de eerste keer was dat ze een bijdrageregeling opstelden, is er goed voldaan aan de verplichting. Dat zou 100 procent moeten zijn, maar dit was slechts het eerste jaar.

Uw vraag om steeds een aparte regeling op te nemen voor minder-gegoede ouders is een belangrijke vraag. De analyse van het HIVA liet zien dat een aantal scholen in hun bijdragelijst specifieke verwijzingen voor minder-gegoede ouders opnemen. In de omzendbrief Zorgvuldig Bestuur wordt ook gevraagd aan scholen om een gedifferentieerde regeling uit te werken voor die mensen, en deze afwijking op te nemen in het schoolreglement. We vernamen van de VZW Schulden Op School, SOS, dat sommige ouders daarop spontaan inspelen, maar dat de drempel dikwijls te hoog ligt. Niet alle ouders willen bekendmaken dat ze minder goedgevoerd zijn. Dat is de verborgen armoede. Er is een regeling, maar ze werkt niet perfect.

De analyse van het HIVA toont evenwel aan dat een gedifferentieerde regeling meestal beperkt blijft tot een aangepaste betalingsmodaliteit of de mogelijkheid om de directeur te contacteren in geval van betalingsmoeilijkheden. Het zou inderdaad aangewezen zijn elke school in dit verband

een specifiek beleid te laten voeren. Het lijkt mij op dit moment belangrijker dat de overheid stimulerend optreedt, dan wel bepaalde verplichtingen oplegt.

In dit opzicht vervult SOS, een initiatief gesteund door de Vlaamse overheid, een belangrijke rol. Deze organisatie verspreidt goede praktijkvoorbeelden en informeert scholen over de mogelijke regelingen voor minder-gegoede ouders. Via Klasse werd dit initiatief aan scholen kenbaar gemaakt. Hun goede praktijkvoorbeelden zijn onder meer het resultaat van talrijke positieve acties die leerkrachten dagelijks ondernemen om de schoolrekening te drukken. Klasse zal vanaf nu maandelijks een lijst publiceren met tips om de schoolkosten te beperken, zowel voor de ouders als voor de instellingen.

U verwijst naar de resolutie waarin gevraagd werd om de nadere regeling van de kosteloosheid in deze legislatuur nog te definiëren zodat in elk geval het basisonderwijs echt kosteloos zou zijn. Om uitvoering te geven aan deze resolutie heb ik reeds een aantal maatregelen genomen. Als gevolg van het mozaïekdecreet XIII en een besluit van de Vlaamse regering van 27 september 2002, werd de commissie Zorgvuldig Bestuur opgericht precies om kosteloosheid in het basisonderwijs te garanderen. Deze commissie heeft onder meer als taak alle vragen en klachten over het onderwerp te behandelen. Bij de discussie over kosteloosheid van het basisonderwijs is de centrale vraag steeds of kosten die scholen doorrekenen aan ouders, onderwijsgebonden kosten zijn, die noodzakelijk zijn om eindtermen of een ontwikkelingsdoel te halen of na te streven. Het is de commissie Zorgvuldig Bestuur die bevoegd is om hierover een uitspraak te doen, indien over concrete gevallen discussie of klachten zijn. Via de omzendbrief Zorgvuldig Bestuur in het basisonderwijs kregen scholen verduidelijking over wat het begrip 'kosteloosheid' precies inhoudt en werd hen verduidelijkt wat al dan niet toegelaten is.

Over materialen, activiteiten en diensten die niet noodzakelijk zijn om een eindterm te realiseren maar waarvoor een bijdrage mag worden gevraagd, moet er overleg worden gepleegd in de schoolraad of participatieraad. We merken nu al dat door overleg tussen de leerkrachten de factuur sowieso gedrukt wordt. Ik vind dit overleg heel belangrijk.

In het ontwerp van participatiedecreet is de instemmingsbevoegdheid voor de schoolraad ingeschreven voor de kosten die zij betalen voor hun schoolgaande kinderen. Om er onder meer voor te

Vanderpoorten

zorgen dat basisscholen in staat zijn om kosteloos onderwijs aan te bieden, zijn ook de middelen voor het basisonderwijs gestegen en nemen deze werkmiddelen tot 2006 nog verder toe. De precieze cijfers kan in antwoorden op eerdere vragen worden teruggevonden.

In verband met uw vraag over het voorstel van de Franstalige cdH, wil ik u in de eerste plaats vertellen dat de situatie in de Vlaamse en Franse Gemeenschap verschillend is en dat beleidsopties van de Franse Gemeenschap niet zomaar toepasbaar zijn in Vlaanderen. Het voorstel van de cdH voor het lager onderwijs is volgens mij niet de beste optie voor Vlaanderen. Het uitgangspunt van het Vlaamse onderwijsbeleid is immers dat het lager onderwijs kosteloos moet zijn. Dat blijft ons streefdoel.

Wat het secundair onderwijs betreft, kan ik u medelen dat wij bezig zijn met de voorbereiding van de aanpassing van de regelgeving zodat de regelingen van studietoelagen voor het secundair en het hoger onderwijs naar elkaar toegroeien. Voor deze problematiek verwijs ik alvast naar mijn beleidsbrief 2003 die binnenkort in deze onderwijscommissie wordt besproken.

Met betrekking tot uw opmerking dat 1 op 4 van de gezinnen die recht hebben op een studiebeurs er geen beroep op doen, wil ik ten slotte verwijzen naar de initiatieven die reeds genomen zijn om een betere informatiespreiding te garanderen. Naast de algemene campagnes die in het verleden werden gevoerd, werd aan alle leerlingen van het laatste jaar basisonderwijs en het laatste jaar secundair onderwijs bij het eindrapport een folder meegegeven, waarin gewezen wordt op het bestaan van studietoelagen. Daarnaast werden advertenties geplaatst in tijdschriften die veeleer door de beoogde doelgroep worden gelezen en in de Streekkranten en in Metro die gratis ter beschikking worden gesteld. Bovendien werden in alle krantenwinkels in het Nederlandstalige landsgedeelte en in Brussel hoofdstad folders verspreid. Het resultaat van deze campagne is dat het aantal eerste aanvragen, zowel voor het secundair als voor het hoger onderwijs aanzienlijk gestegen is. Daarnaast worden informatiesessies georganiseerd voor de scholen van het secundair onderwijs en voor de verantwoordelijken van de sociale diensten van hogescholen en universiteiten.

Uw vragen over de studietoelage zijn enigszins achterhaald. De dienst Studietoelagen heeft het af-

gelopen jaar ontzettend hard gewerkt. Ik heb daar uitgebreid op geantwoord in het voorjaar, mijnheer Vandenbroeke. Misschien was u toen afwezig. De dienst Studietoelagen heeft overigens een prijs ontvangen van de Vlaamse Gemeenschap juist omdat de administratie zo vergaand vereenvoudigd is. Binnen de Vlaamse Gemeenschap geldt de dienst als een goed voorbeeld van vereenvoudiging. Ik denk niet dat ik te rade moet gaan bij staatssecretaris Van Quickenborne. Ik wil hem uitnodigen om onze dienst Studietoelagen te bezoeken. Laten we de rollen even omkeren. Hij kan iets leren van ons. Voorbeelden van de vereenvoudiging zijn de beperking tot één dossier per gezin en de automatische hernieuwing. De initiatieven zijn zinvol en efficiënt. Ik blijf de ambtenaren van die dienst heel dankbaar.

Ik zal het bewuste antwoord aan de heer Vandenbroeke overmaken. De commissieleden krijgen verder het rapport van het HIVA en de omzendbrief Zorgvuldig Bestuur. Op basis van die documenten wil ik gerust opnieuw praten over de uiteindelijke definitie van kosteloosheid. We kunnen echter niet uitgaan van de cijfers van het HIVA, die bevatten te veel gegevens over individuele keuzes. Dat kunnen we de ouders niet ontnemen. We mogen het onderscheid tussen vrijwillige en verplichte bijdragen niet uit het oog verliezen.

De voorzitter : De heer Vandenbroeke heeft het woord.

De heer Chris Vandenbroeke : Ik dank u voor uw antwoord en voor de documenten, mevrouw de minister. Toch heb ik nog een enigszins onbehaaglijk gevoel : ik ben en ik blijf een realpolitiker. Daarmee bedoel ik : wat is het streefdoel en hoe bereik we dat ?

Ik wil even terugkomen op de koppeling van fiscaliteit en studiebeurzen, mevrouw de minister. Toen in het voorjaar vragen werden gesteld over de studietoelagen, was ik inderdaad afwezig, maar ik heb geprobeerd om de zaken van op een afstand te volgen. U hebt inderdaad uw uiterste best gedaan. U hebt jaar na jaar naar best vermogen geprobeerd om de informatieverschaffing te optimaliseren. De realiteit blijft echter wat ze is : zeer veel mensen worden niet bereikt, inzonderheid die gezinnen die u hoopt te bereiken. 2003 loopt al op zijn einde. We bevinden ons in de 21^e eeuw, de eeuw van de ICT. Is het nu zo moeilijk, zeker wanneer er een geëigende staatssecretaris voor Administratieve Vereenvoudiging is, om van de fiscaliteit een vriendelijk instituut van te maken, in plaats van een boeman ? Mevrouw de minister, ik respecteer de in-

Vandenbroeke

spanningen die reeds zijn gebeurd, maar volgens mij kunnen we nog een stap verder gaan.

Collega's, we ambiëren de kosteloosheid wel, maar het lukt niet. In het basisonderwijs gaat het nog redelijk goed, ook de ouders geven dat toe, maar in het secundair onderwijs hebben we nog een hele weg af te leggen. We moeten nu eindelijk weten wat we willen : we willen wel pronken met ons onderwijs en de voorbereiding op de kennismaatschappij. Mevrouw de minister, het kan toch niet dat u dan aan die voorbereiding reeds vanaf het leerplichtonderwijs een stevig prijskaartje hangt. We zijn er dus nog niet.

Ik ben alleszins al blij met het antwoord en met de aandacht die u aan het dossier schenkt.

De voorzitter : De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Het blijft natuurlijk een spijtige zaak dat we tijdens de voorbije legislatuur geen echt substantiële stappen vooruit hebben gezet inzake de inspanning die ouders moeten doen. Vergeleken met het begin van deze legislatuur is het voor de ouders wel duidelijker geworden wat ze zullen moeten betalen, maar op zichzelf is de budgettaire inspanning niet geringer geworden. Dat blijft absoluut een probleem, want de financiële drempels blijven wel degelijk bestaan. Die drempels moeten we dus wegwerken. Wanneer een regering zich bij het begin van een legislatuur voorneemt om die financiële drempels terug te dringen, is het een normale verwachting dat er ook kwantitatieve resultaten zijn bereikt tegen het einde van de legislatuur. Dat is eigenlijk niet het geval.

Anderzijds ben ik blij met het aanbod om de discussie te voeren, al was het maar omdat we hopen dat een volgende regering dan wel zal hardmaken wat ze heeft beloofd.

Bij het betoog van de heer Ramon moest ik af en toe glimlachen. Hij vergeet blijkbaar soms of Agalev nu in de regering zit of niet. Ik wil de heer Ramon eraan herinneren dat Agalev deel uitmaakt van de Vlaamse regering. Met andere woorden : een heel aantal dingen die gratis zijn, hebt u mee goedgekeurd, terwijl uw woordvoerders op andere plekken zeggen dat ze dat domme verhalen vinden. Dit soort van double-speak van de mensen van Agalev zijn we ondertussen wel een beetje gewoon : op de ene plaats praten ze de mensen naar de mond maar op andere plaatsen doen ze echt niet wat ze moeten doen. U bent meegegaan

in gratis-verhalen. Als het gaat over de kosteloosheid van onderwijs, wat ook een gratis-verhaal is, hoor ik u daar wel voor pleiten in de commissie, maar stel ik vast dat u in de regering machteloos en blijkbaar overbodig bent. Dat is het enige wat ik op dat punt kan vaststellen.

De voorzitter : Mevrouw Van Nieuwenborgh heeft het woord.

Mevrouw Gracienne Van Nieuwenborgh : Ik ben heel blij met het antwoord van de minister en met het feit dat men zeer snel werk zal maken van een definitie en eventueel ook van maximumbijdragen.

De voorzitter : De heer Ramon heeft het woord.

De heer Frans Ramon : Mijnheer de voorzitter, ik ben een parlementslid. De heer Martens moet weten dat ik dan ook die functie wil uitoefenen zoals van mij wordt verwacht.

Met redenen omklede moties

De voorzitter : Door de heer Vandenbroeke en door mevrouw Van Nieuwenborgh werden tot besluit van deze interpellatie twee met redenen omklede moties aangekondigd. Ze moeten zijn ingediend uiterlijk om 17 uur op de tweede werkdag volgend op de sluiting van de vergadering.

Het parlement zal zich daarover tijdens een volgende plenaire vergadering moeten uitspreken.

Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Gilbert Van Baelen tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de stagiair in het onderwijs

Vraag om uitleg van de heer Gilbert Van Baelen tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de begeleiding van beginnende leraars

De voorzitter : Aan de orde zijn de samengevoegde vragen om uitleg van de heer Van Baelen tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de stagiair in het onderwijs en over de begeleiding van beginnende leraars.

De heer Van Baelen heeft het woord.

De heer Gilbert Van Baelen : Ik heb voorgesteld om deze vragen om uitleg aan elkaar te koppelen, omdat ze in essentie over hetzelfde gaan.

Wat de stagiairs in het onderwijs betreft, is het logisch dat in hun lerarenopleiding een flink stagepakket vervat zit. De student wordt dus de baan opgestuurd om een stageschool te zoeken. Hij heeft dan heel diverse keuzemogelijkheden, niet alleen qua school maar ook qua studierichting en studieniveau. Het blijkt dat er buiten het vaststaande aantal opgelegde stageweken verder eigenlijk weinig of niets is dat omschrijft hoe die stageschool zou moeten omgaan met de stagiair of wat men precies van hem kan verlangen. Uit de diverse evaluaties van de lerarenopleiding blijkt dat de stage een probleem vormt. Daarin weegt de opvang van de studenten door, omdat deze nogal eens samenhangt met de goodwill van de school of van de stagebegeleider.

Mijnheer de voorzitter, in het verleden werden hier reeds diverse vragen gesteld over de stagebegeleiding. Ik druk me cru uit, maar soms moeten stagiairs zelf opnieuw het warm water uitvinden of mogen ze weinig of geen gebruik maken van het aanwezige lesmateriaal. Dikwijls worden ze ook gewoon ingezet voor secundaire taken die verbonden zijn aan het onderwijs, zoals voor toezicht.

Denkt de minister eraan om een vorm van minimumrichtlijnen uit te vaardigen waaraan scholen en stagebegeleiders zich zouden moeten houden bij het begeleiden van stagiairs ? Ik denk bijvoorbeeld vrij specifiek aan het vastleggen van prestaties die men kan verlangen van stagiairs. We zeggen wel regelmatig dat stagiairs eigenlijk in de verschillende schoolniveaus en studierichtingen zouden moeten terecht komen, maar eigenlijk gebeurt dat nogal weinig.

Mijn vraag over de begeleiding van beginnende leraars sluit hier eigenlijk direct bij aan. Beginnende leraars hebben wel recht op een zogenaamde aanvangsbegeleiding maar kampen dikwijls met gelijkaardige problemen als stagiairs. Wanneer ze in een school beginnen te werken, moet de inrichtende macht er eigenlijk voor zorgen dat die beginnende leraar voldoende steun krijgt voor zijn verdere professionalisering. Vaak blijft het echter bij mooie woorden en loopt de beginnende leraar met zijn vragen tegen een muur. Momenteel publiceert een bepaalde krant wekelijks een dagboek van een aantal beginnende leraars en daarin lezen we vergelijkbare verhalen. We lezen dat er soms een goede begeleiding is, maar eveneens dat een en ander wel eens wordt overgelaten aan de improvi-

satie. De twee beginnende leraars die worden geïnterviewd, trekken in elk geval zeer goed hun plan.

Het komt dus een beetje neer op het volgende : wie het geluk heeft dat hij een goede collega, een goede school of een goede werkgroep vindt, die hem onthaalt en begeleidt, komt wel redelijk goed terecht. Wie pech heeft, wordt een beetje aan zijn lot overgelaten.

Wat de beginnende leraars betreft, had ik van de minister graag een antwoord gekregen op de volgende vragen. In deze commissie werd reeds een paar keer gesproken over het mentorschap, zelfs in het kader van de loopbaanproblematiek van leerkrachten. Er werd voorgesteld om voor de begeleiding van beginnende leraars oudere leerkrachten in te schakelen, die aan bepaalde criteria voldoen. Is het in het licht van de loopbaanproblematiek niet mogelijk om oudere, ervaren leerkrachten jongeren te laten begeleiden ?

Zou het ook niet nuttig zijn om een aantal criteria vast te leggen waaraan enerzijds de aanvangsbegeleiding en anderzijds het mentorschap zouden moeten voldoen ?

De voorzitter : De heer De Cock heeft het woord.

De heer Dirk De Cock : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, de heer Van Baelen stelt hier een heel terechte vraag. Zelf heb ik een tijdje geleden ook mijn bezorgdheid hierover geformuleerd. Ik heb toen ook voorgesteld om hier werk van te maken in Onderwijsdecreet XIV. Op decretaal vlak is de zaak dus reeds enigszins onderbouwd en kan er gemakkelijker concreet een invulling aan worden gegeven.

Ik pleit voor hetzelfde als de heer Van Baelen, namelijk dat zowel de beginnende leerkracht als de stagiair een goede begeleiding moeten krijgen in de school zelf. Er is een voorstel om beginnende leerkrachten tijdens het eerste en het laatste trimester te laten begeleiden door dezelfde mentor en om diezelfde mentor tijdens het tweede trimester te laten instaan voor de begeleiding van laatstejaarsstudenten van de lerarenopleiding. De heer Van Baelen stelt voor om daarvoor een al wat oudere leerkracht in te schakelen. Dat kan voor mij perfect, indien die leerkracht nog voldoende gemotiveerd is. Anders moeten we de term 'oudere leerkracht' misschien maar vervangen door iets als 'ervaren leerkracht'.

Wat de heer Van Baelen aanreikt, is mijns inziens al voor een gedeelte uitgewerkt in bijvoorbeeld het

De Cock

stappenplan van de Artevelde Hogeschool. Daar werd al heel wat pedagogisch-didactisch diepgaand onderzoek verricht naar begeleiding en worden de resultaten ook al gedurende minstens een jaar in de praktijk omgezet. Misschien kunnen we even gaan kijken hoe het daar verloopt.

Ik deel alleszins volkomen de bezorgdheid van de heer Van Baelen en sluit me aan bij zijn vraag om in de nodige structuren te voorzien.

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Mijnheer de voorzitter, collega's, de evaluatie van de lerarenopleidingen enkele jaren geleden heeft heel duidelijk bevestigd dat de grote heterogeniteit in het denken over de stage mee de oorzaak is van het niet altijd zo duidelijke rendement van die stages. Opleiders, studenten en afnemend veld hebben er vaak ook tegengestelde meningen over.

Uit de beleidsevaluatie komt de stage naar voren als de achillespees van de lerarenopleiding. De stage zou te beperkt zijn, er is een diepe kloof tussen theorie en praktijk en de begeleiding van de stage wordt als onvoldoende en te beperkt ervaren. Nochtans blijkt het veld wel bereid stagiairs op te nemen en voor hun begeleiding in te staan, voor zover dat gebeurt in een win-win situatie. Dit houdt in dat men de stagiairs voor een langere periode volledig moet kunnen inschakelen in het schoolgebeuren en dat ze eigenlijk volledig zouden moeten meedraaien met de leraars, zeker in de laatste jaren.

Het voorontwerp van decreet betreffende de lerarenopleidingen in de Vlaamse Gemeenschap, dat ik aan de Vlaamse regering zal voorleggen voor principiële goedkeuring, wil de stageproblematiek structureel aanpakken. De stagiair moet zo goed en zo breed mogelijk worden voorbereid op het beroep van leraar. Het beroep van leraar is immers veel meer dan lesgeven alleen. De stagiair moet tijdens zijn opleiding kennismaken met zo veel mogelijk aspecten van het lerarenberoep. De opleiding moet een geïntegreerd geheel worden van theorie en praktijk. Bovendien zal de student van een geïntegreerde lerarenopleiding al van bij de start moeten kunnen kennismaken met het beroep van leraar. Dit alles moet, in combinatie met een degelijke aanvangsbegeleiding, toelaten de kloof tussen de schoolbanken en het lerarenberoep te dichten.

De beleidsevaluatie heeft aangetoond dat de organisatie en de begeleiding van de stage het best gebeurt in partnership tussen de opleidingsinstellingen en het afnemend veld, waarbij de meerwaarde voor elke partner en de student duidelijk is. Wanneer het opleidingsinstituut en de stageschool als partners optreden in het vormen van aanstaande leraren, zal dit een meerwaarde opleveren voor alle betrokkenen.

Ik denk daarenboven dat iedereen het erover eens is dat een of andere vorm van mentorschap een zeer positieve zaak is voor ons onderwijs. Het decreet over de lerarenopleiding en de nascholing van 1996 heeft reeds de klemtoon gelegd op de aanvangsbegeleiding en de professionele ontwikkeling van de leerkracht in zijn loopbaan. Het decreet moedigt de scholen aan om zelf verantwoordelijk te zijn voor de organisatie van de aanvangsbegeleiding voor beginnende leerkrachten. De scholen krijgen daarvoor geen extra middelen. Ze kunnen daarvoor wel middelen aanwenden die bestemd zijn voor nascholing. De overheid heeft gedurende een aantal jaren nascholingsprogramma's voor mentoren van beginnende leerkrachten financieel gestimuleerd. Ik heb sterke twijfels bij een systeem waarbij scholen worden verplicht om mentoren aan te stellen volgens strakke richtlijnen.

Het is niet mijn bedoeling om een organiek ambt van mentor te creëren met centraal opgelegde criteria waaraan deze mentor moet voldoen. Ik wil wel de figuur van de mentor in het ontwerpdecreet over de lerarenbegeleiding introduceren en de scholen stimuleren om het mentorschap in te voeren, deels als een ondersteuning voor de beginnende leerkrachten en deels als een zinvolle manier om de loopbaan van meer ervaren leraars te differentiëren. Ik wil de scholen echter ook de vrijheid laten om deze begeleiding te organiseren volgens hun eigen behoeften en volgens hun specifieke situatie.

Een stimulerend beleid is hier duidelijk op zijn plaats, omdat alle scholen met de problematiek van beginnende leerkrachten te maken krijgen. Het is belangrijk dat scholen een optimale start kunnen garanderen aan een beginnende leerkracht en kunnen zorgen voor extra begeleiding gedurende het eerste jaar van zijn loopbaan. De werkplek is de plaats bij uitstek waar leerkrachten hun professionaliteit verder zullen en kunnen ontwikkelen. Een mentor is daarom de geschikte persoon om aan dit groeiproces gestalte te geven.

Het is belangrijk dat het mentorschap een bewuste en positieve keuze is van een personeelslid. Het

Vanderpoorten

mag geen keuze zijn die wordt gemaakt om een burn-out te verdoezelen. Het moet een keuze zijn die bedoeld is om de vlakke loopbaan te doorbreken en om aan de loopbaan een andere wending te geven door beginnende leerkrachten te steunen in en te adviseren over zijn complexe opdracht. Het kan een haalbare vorm van loopbaanperspectief zijn voor een aantal ervaren leerkrachten. De directie moet de motivatie van de leerkracht die voor het mentorschap kiest, mee onderschrijven.

In het secundair onderwijs kan dit allemaal samengaan met de omvorming van het prestatiestelsel van de leerkracht van lesuren tot een schoolopdracht. De betrekkingen worden niet meer uitgedrukt in contactlessuren. De school bepaalt voor iedere leerkracht zijn opdracht. Daartoe behoren contactlessuren, maar ook een aantal uren leerlingenbegeleiding met nieuwe werkvormen, teamwork en dergelijke. In dat systeem is het veel gemakkelijker om leerkrachten die mentor willen worden, vrij te stellen van hun volledige lesopdracht of een deel daarvan.

Uit de evaluatie van de lerarenopleidingen blijkt dat beginnende leerkrachten niet in staat zijn om alle problemen tegelijkertijd aan te pakken. Daarom is een goede aanvangsbegeleiding zeer belangrijk.

Op dit ogenblik leveren mentoren heel wat inspanningen op vrijwillige basis of via een al dan niet gedeeltelijke vrijstelling van hun lesopdracht. De school gebruikt daarvoor BPT-uren.

De voorbije jaren hebben de scholen van de overheid al enkele stimulansen gekregen. Ik denk daarbij aan de vervangingspool. Het poolstelsel zorgt ervoor dat de scholen beschikken over een reserve van leerkrachten voor het invullen van korte reglementaire vervangingen. De pool heeft van bij het begin ook een tweede doel gehad, namelijk de beginnende leerkrachten ondersteuning bieden, wat een vorm van mentorschap is, of zorgen voor begeleiding in de ankerschool. CAO VI voorziet voor het secundair onderwijs in een verhoging van het lesurenpakket met in het totaal 20.000 uren om het pedagogisch comfort te verhogen en om jonge leerkrachten te begeleiden.

Het is mogelijk om criteria te bepalen waaraan mentoren moeten voldoen, maar die mogen niet beperkend zijn. Ik wil ze niet opleggen, maar aanreiken. Ik som een aantal voorbeelden van de criteria op : actief lid zijn van het schoolteam ; begaan

zijn met recente onderwijsontwikkelingen ; zich actief bezighouden met het experimenteren met en het evalueren van nieuwe werkvormen zoals groepswork, hoekenwork en contractwork ; zich bewust zijn van de zorg voor ieder kind ; beschikken over coachingscapaciteiten ; het organiseren van formele leermomenten ; zorgen voor intervisie tussen beginnende leerkrachten ; het vervullen van een informatieopdracht over het reilen en het zeilen in de school ; praktische tips van de schoolorganisatie meegeven ; het aanpakken in de school van pesterijen, moeilijk gedrag en spijbelen ; openstaan voor de nieuwigheden die de beginnende leerkracht heeft meegekregen van het opleidingsinstituut, en kunnen afstappen van verouderde werkvormen.

Dit bevindt zich nog allemaal in een discussiefase. Ik denk dat deze discussie ook moet worden gevoerd in de werkgroep Onderwijspersoneel van het Toekomstdebat Onderwijs. Het gaat immers om iets dat essentieel is voor onze toekomst. Een aantal hogescholen hebben belangrijke stappen gezet en werken zeer vernieuwend. We moeten de goede praktijkvoorbeelden, zoals de Artevelde-Hogeschool en de Karel de Grote-Hogeschool, meer in de kijker plaatsen in de nabije toekomst.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Interpellatie van de heer Luc Martens tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het groeiende alcoholmisbruik bij jongeren in het algemeen en de consequenties van deze problematiek voor het onderwijs in het bijzonder

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Martens tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het groeiende alcoholmisbruik bij jongeren in het algemeen en de consequenties van deze problematiek voor het onderwijs in het bijzonder.

De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, ik heb in een rapport gelezen dat jongeren steeds meer drinken, meer roken, meer medicijnen slikken en meer drugs gebruiken. Ik hoop dat dat niet waar is, maar ik vrees het tegendeel. Het gaat hier om een algemeen probleem dat bij jongeren beter merkbaar is dan bij

Martens

volwassenen. Jongeren zijn immers de seismografen van de samenleving en beleven de maatschappelijke ontwikkelingen en veranderingen veel intenser. Ze gaan er op een veel intensere manier mee om.

We evolueren naar steeds grotere verslavingen in de brede zin van het woord. Die problematiek is bij de jongeren veel sterker voelbaar dan bij de volwassenen. Ze zijn daaraan veel meer onderhevig en dat heeft niet alleen gevolgen op korte termijn, maar ook op lange termijn. Op de middag heb ik nog iemand ontmoet die al gedurende vele jaren in de psychiatrie werkt, en volgens die persoon zijn aan een verslaving veel onomkeerbare gevolgen gekoppeld. Ik denk daarbij bijvoorbeeld aan letsels.

Een verslaving tast datgene aan wat ons onderscheidt van de andere levende wezens, namelijk onze vrijheid. We kunnen ons vrij verplaatsen, we kunnen vrij denken en in vrijheid leven. Verslavingen tasten die vrijheid aan en leggen een enorme hypotheek op het leven van jonge mensen. Mijn vragen over het alcoholmisbruik zijn illustratief voor de vele andere vormen van verslaving. Ik vraag me af hoe we preventief kunnen optreden ten aanzien van de jongeren.

Het is geen exclusief Belgisch of Vlaams fenomeen. In een rapport van de WGO van 2001 staat te lezen dat het probleem wereldwijd uitdrukkelijk aanwezig is. Mevrouw de minister, we stellen vast dat jongeren steeds vroeger de stap zetten naar overmatig alcoholgebruik. Dat heeft te maken met een grotere beschikbaarheid. Dat heeft ook te maken met het feit dat de jongeren meer geld hebben en meer vrijheid om dat geld te spenderen. Daarnaast is er ook een gebrek aan deontologie in de reclame en bestaat er een bepaalde maatschappelijke tolerantie ten aanzien van bepaalde vormen van verslaving. Een ding staat vast : des te jonger iemand begint te drinken, des te groter wordt de kans dat hij op termijn een probleemdrinker wordt. De gevolgen zijn dus desastreus. Daarover zijn we het allemaal eens.

Steeds meer onderwijsmensen hebben aandacht voor deze problematiek. Zelfs in de regionale steden ontstaan er rond de scholen netwerken van studenten- en scholierencafés. Daar wordt gretig alcohol gebruikt. Dat heeft tot gevolg dat een aantal leerlingen gewoon niet meer verschijnen op school of dronken in de klas zitten zonder nog een

duidelijk besef te hebben van wat er in de les gebeurt.

We staan dus voor een groot probleem en u kunt dat niet alleen oplossen. Een dergelijk probleem vraagt om een brede samenwerking. Het onderwijs is ook niet verantwoordelijk voor het probleem. De verantwoordelijkheid ligt op de eerste plaats bij de jongeren zelf en bij hun omgeving. Met hun omgeving bedoel ik onder andere de ouders, de jeugdverenigingen, het jeugdwerk en het welzijnswerk. Er is dus een bredere context van verantwoordelijkheid waarin ook de horeca een plaats heeft.

Mevrouw de minister, heeft het departement Onderwijs een goed zicht op de huidige alcoholproblematiek bij de schoolgaande jongeren ? Welke acties worden er in verband met deze problematiek gevoerd ?

Ik heb de indruk dat een aantal gemeenten en zeker een aantal steden samen met de CLB's en het welzijnswerk preventieve actieplannen hebben. Hebt u een zicht op de netwerken die er bestaan, en op hun manier van functioneren ? Ik denk aan de VAD, het jeugdwerk, het preventiewerk, de AA en dergelijke. Welke beleidsimpulsen kunnen ervoor zorgen dat scholen sterker staan om jongeren te leren omgaan met drank en elke vorm van verslaving ? Wat hebt u reeds ondernomen om deze problematiek vooraan op de agenda te plaatsen ? Hoe kunnen we ervoor zorgen dat de tolerantie tegenover de alcoholcultuur een halt wordt toegevoerd ?

De voorzitter : De heer Librecht heeft het woord.

De heer Julien Librecht : Mijnheer de voorzitter, collega's, ik ervaar ook dat de problematiek op dit ogenblik een zeer negatieve factor is binnen de onderwijswereld. De problematiek is volgens mij versterkt in een aanvaardingsfase bij de jongeren, de volwassenen en het beleid.

De eerste en de belangrijkste prioriteit is het doorbreken van deze aanvaardingsfase. Hoe zal dat gebeuren ? Wie zal daaraan meewerken ? Wat is de houding van het beleid ?

– *De heer Dirk De Cock treedt als voorzitter op.*

De voorzitter : De heer Ramon heeft het woord.

De heer Frans Ramon : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, het probleem is niet nieuw. Toen ik als leerkracht begon, stond ik ervan verstuurd dat de leerlingen om 8 uur 's mor-

Ramon

gens reeds uit het café kwamen en dan naar school gingen.

Ik denk dat de analyse van de heer Martens juist is. De problematiek is groter geworden en de vraag is hoe scholen daarmee moeten omgaan. Ze moeten in elk geval sterker worden gemaakt om met de kwestie te kunnen omgaan. Er wordt al veel aan preventie gedaan via de leefsleutels, maar het kan zeker beter.

De voorzitter : De heer Demeulenaere heeft het woord.

De heer Julien Demeulenaere : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, ik wil alles relativeren. Toen ik begon les te geven in de jaren zestig, had ik een leerling en die dronk elke morgen tijdens de speeltijd een Rodenbach. Hij kreeg die mee van zijn ouders om bij zijn boterhammen te drinken. Ik wil maar zeggen dat er niet veel nieuws onder de zon is. De ouders spelen een zeer grote rol. De leerlingen die niet aan geld geraken, kunnen niet drinken.

Vroeger liepen er veel meer mensen dronken op straat. Er wordt minder openlijk gedronken, denk ik. We mogen niet alles negatief bekijken. Natuurlijk blijft drankmisbruik een probleem net als roken en andere verslavingen. Verslaving is geen nieuw probleem. De ouders spelen naast de school de grootste rol. We mogen niet elke schuld wijten aan en elke remedie verwachten van de scholen.

De voorzitter : Toen ik 25 jaar geleden als leerkracht begon, hadden we in het vijfde jaar secundair een lessenreeks Jeugd en Alcohol. Ik hoor van leerkrachten dat ze diezelfde lessen nu geven in het zesde jaar van de lagere school en in het eerste jaar secundair. Dat is tekenend voor onze maatschappij.

De heer Luc Martens : Mijnheer Demeulenaere, u wilt het probleem relativeren. Ik ben daar niet toe geneigd, uit principiële redenen maar ook omdat ik niet naast de gegevens kan kijken.

Objectieve onderzoekscijfers tonen zonder twijfel aan dat het misbruik stijgt. Ik zeg dat niet zomaar op grond van toevallige ervaringen. Heel wat rapporten geven de negatieve evolutie weer. Dat baart me ontzettend veel zorgen.

U zult zeker wel enkele uitzonderingen kennen. 'Ab uno disce omnes' gaat hier niet op : uit dat ene

geval kunnen we geen algemene regel afleiden. We moeten ervoor zorgen dat er geen olievlek ontstaat. Ik wil niet vooruit lopen op het antwoord, maar we moeten een zeer strenge houding aannemen. De afgelopen jaren wordt de indruk gewekt dat om het even welke verslaving aanvaardbaar is. Dat is absoluut verwerpelijk.

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Mijnheer de voorzitter, dames en heren, samen met de vraagsteller en de andere sprekers erken ik de ernst van het probleem van alcohol- en andere misbruik. Alcohol is wellicht een van de meest onderschatte drugs, omdat het gebruik ervan beter maatschappelijk aanvaard blijkt dan andere vormen van soft-drugs. Dat er steeds meer bericht wordt over een stijgend gebruik van alcohol bij jongeren, is voor heel onze sector inderdaad een op te volgen signaal.

Voor cijfergegevens kunnen we terecht bij de Vereniging voor Alcohol- en andere Drugsproblemen, de VAD. Deze vereniging, die door de Vlaamse overheid erkend is via een convenant, overkoepelt het merendeel van de Vlaamse organisaties die zich inzetten tegen misbruik van alcohol, illegale drugs, psychoactieve geneesmiddelen en gokken. De VAD tracht de activiteiten van deze verenigingen op elkaar af te stemmen. Cruciaal hierbij zijn studie en onderzoek, onder meer via registratie ; uitstippelen van een preventie- en hulpverleningsaanpak ; informatieverstrekking ; vorming en beleidsvoorbereiding.

De VAD stelt regelmatig cijfers ter beschikking die inderdaad uw vermoeden bevestigen. Verder beviel ik aan de Gezondheidsenquête van de Vlaamse overheid op te volgen, want die differentieert het alcoholgebruik naar leeftijd. Voor een inventaris van modellen en actieplannen verwijs ik opnieuw naar de VAD. Op de website vinden we een overzicht van campagnes, vormingsinitiatieven, materialen, enzovoort. Onderwijs is een van de doelgroepen van het preventiewerk van de VAD.

Op dit ogenblik loopt er een onderwijscampagne voor de leeftijdsgroep van 12- tot 16-jarigen met als titel 'acoolworld' met een website met dezelfde naam. Daarmee kunnen scholen hun leerlingen uit de eerste en tweede graad bereiken. Deze campagne bevat een heel aantal aantrekkelijke materialen en is inhoudelijk sterk uitgebouwd. Elke school of klas kan ermee aan het werk gaan. Parallel loopt er nu een actie voor jongeren van 17 tot 25 jaar met

Vanderpoorten

de titel 'gratisdrank' met een website met dezelfde naam. Die is dus voor de derde graad geschikt. Voor meer voorbeelden en informatie kunt u de goed uitgebouwde website van de VAD raadplegen, www.vad.be. Leerkrachten doen dat uiteraard als ze hun lessen voorbereiden.

Scholen die willen werken rond alcoholgebruik, door voorlichting, preventie of daadwerkelijke aanpak van een bestaand probleem, kunnen uiteraard steeds een beroep doen op hun CLB. Zoals u weet, werkt het CLB vraaggestuurd en zal het de school zeker helpen indien zij deze vraag stelt. Gezien deze zeer specifieke problematiek, kan ik me voorstellen dat het CLB hier zijn doorverwijzingsfunctie zal opnemen en scholen zal doorverwijzen naar andere instanties die hierin gespecialiseerd zijn, zoals de VAD.

Wat impulsen van de overheid betreft, verwijs ik uiteraard naar de vakoverschrijdende eindtermen in het domein van de 'gezondheidseducatie'. Scholen worden verondersteld om via georganiseerde leermogelijkheden jongeren kennis, inzichten, vaardigheden en attitudes bij te brengen met betrekking tot gezondheid.

Gezondheid wordt door de Wereldgezondheidsorganisatie als volgt geformuleerd : 'Gezondheid is een toestand van een zo optimaal mogelijk fysiek, mentaal en sociaal welzijn, waarbij iedereen de kans moet hebben om als mens capaciteiten te ontwikkelen en te gebruiken met een maximum aantal vrijheidsgraden en keuzemogelijkheden.' De invulling van gezondheid is dus zeer ruim, dynamisch, relatief en emancipatorisch. Deze algemeen aanvaarde en internationaal gehanteerde definitie van gezondheid ligt aan de basis van de keuze en de inhoud van de subthema's voor de tweede graad van het secundair onderwijs.

Specifieke eindtermen die te maken hebben met de alcoholproblematiek zijn de volgende. De leerlingen schatten de risico's bij gebruik van genotsmiddelen en medicijnen in en reageren assertief in verschillende aanbodsituaties. De leerlingen besteden aandacht aan maatschappelijke fenomenen zoals misbruik van genots- en geneesmiddelen. Hoe de school dit concreet uitwerkt, is uiteraard haar eigen keuze en verantwoordelijkheid. Ik denk niet dat de overheid moet kiezen voor een uniforme aanpak die aan alle scholen wordt opgelegd. Als overheid kunnen wij natuurlijk wel een en ander ondersteunen en stimuleren. Klasse en Maks ! besteden zeer regelmatig aandacht aan het

thema gezondheid waaronder uiteraard het gebruik van drugs, tabak en alcohol. Klasse kan hier ongetwijfeld ook een draaischijffunctie vervullen en alle partners, laten we de ouders niet vergeten, op het spoor brengen van bestaande initiatieven zoals die van de VAD.

Ik maak van de gelegenheid gebruik u te wijzen op een van de resultaten van het recent bekendgemaakt onderzoek over ouderparticipatie. Liefst 95 percent van de ouders vindt drugspreventie een belangrijke taak voor de school. Gezondheidsopvoeding moet volgens 94 percent van de ouders een belangrijke opdracht zijn voor de school. Dat zijn cijfers die duidelijk een zorg van de ouders uitdrukken en die we niet naast ons neer kunnen leggen. Aan scholen zou ik aanbevelen om de ouders hierbij te betrekken. Uit hetzelfde onderzoek weten we immers dat 'veiligheid, gezondheid en hygiëne van leerlingen' thema's zijn waar bijna de helft van de ouders zeer duidelijk meer inspraak over wenst, veel meer dan inspraak over het lesgeven of over het schoolreglement. Scholen en ouders moeten hier hun verantwoordelijkheid samen dragen.

U vraagt om het alcoholbeleid als een prioriteit op de Vlaamse politieke agenda te plaatsen. Ik stel voor dat u deze vraag richt tot de minister van Welzijn en Gezondheid. Ik ben uiteraard graag bereid om vanuit de onderwijsverhouding bij te dragen tot een gecoördineerd beleid inzake alcoholgebruik. De coördinatie met het brede welzijnsdomein is echter cruciaal, want alcohol- en ander gebruik of misbruik stopt of begint niet aan de schoolpoort. Het maakt deel uit van een jongerencultuur die zich over heel hun tijdsbesteding uitstrekt : op school, in de jeugdbeweging, in het verenigingsleven, op café, thuis, met vrienden of alleen. Het gaat, zoals u zelf aangeeft, om het beheersen van een alcoholcultuur. In die zin kunnen we alleen maar blij zijn dat heel wat steden en gemeenten een coördinerende functie opnemen en onderwijs-elementen samenbrengen met welzijns-elementen. Ze trachten om dichtbij de jongeren te staan, ook de 11- en 12-jarigen. Dat is een cruciale leeftijd.

De voorzitter : De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Ik dank u voor uw antwoord, mevrouw de minister. Ik heb zelf wel genoeg benadrukt dat we niet alle heil van het onderwijs moeten verwachten. We hebben al allerlei campagnes gehad vanuit Welzijn, onder meer over onze lijn.

Martens

Het is van het grootste belang om met alle betrokkenen – ook de horeca – samen te werken aan een sensibiliseringscampagne. Het bedrijfsleven mag zijn verantwoordelijkheid niet ontlopen. We hebben het over ethisch beleggen en ethisch ondernemen, wel, dit is een vorm van ethisch zaken doen. De vrijheid kent haar limieten. Ik wil u alleen maar aanmoedigen om daar uitdrukkelijk werk van te maken.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Interpellatie van de heer Luc Martens tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het lerarentekort

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Martens tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het lerarentekort.

De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Mevrouw de minister, we krijgen tegenstrijdige berichten over het lerarentekort. Het tekort geldt niet voor heel Vlaanderen en al evenmin voor alle vakken. In de grote steden is het veel meer uitgesproken dan in landelijke gebieden. Het concentreert zich vooral op enkele knelpuntvakken. Het lerarentekort is geen absoluut gegeven. Bovendien zijn we enigszins geneigd tot relativeren als we zien dat de inschrijvingen voor de lerarenopleiding bijzonder succesvol zijn.

Ik wil hierover met u van gedachten wisselen door een uitlating van uw woordvoerder. Ik hoorde enige tegenspraak : ‘als mijn minister die inspanning niet had gedaan, dan zou het lerarentekort veel groter zijn’. Hij illustreert dat met de verschuiving van de TBS-uitstapleeftijd naar 58 jaar. Dat heeft tot een grotere voorraad leerkrachten geleid. Klopt dat, vraag ik me af, of zijn heel wat oudere leerkrachten gewoon opgestapt uit vrees voor nieuwe minder gunstige maatregelen ?

Uw woordvoerder verwees eveneens naar specifieke campagnes die zich toespitsen op bepaalde vakken en regio's. Ik weet niet waarover hij het had, tenzij hij doelde op het aanbod van de goedkope internaten. Als ik het goed begrijp, was dat geen succes. U stelde ook voor het aantal uren in het

technisch en beroepsonderwijs te reduceren van 36 naar 32 uur. U hebt uiteindelijk gelukkig beslist om dat niet te doen.

Niet-confessionele zedenleer en godsdienst zijn knelpuntvakken. De bepalingen van Onderwijs-decreet XIV stimuleren dat probleem. De klasleraar mag in het basisonderwijs niet langer zedenleer of godsdienst geven. Heel wat klastitularissen gaven die vakken meestal met veel overtuiging. U had perfect een uitdoofscenario kunnen voorstellen dat samenliep met de scholing van nieuwe leerkrachten voor die vakken. Creëert u hier niet zelf een tekort ?

Met in het achterhoofd het lerarentekort voor algemene vakken zoals wiskunde, godsdienst, Frans en Nederlands en praktijkvakken zoals technologische opvoeding, elektriciteit en verpleegkunde, is het wel een goede zaak dat meer mensen uit de privé-sector de overstap naar het onderwijs overwegen. Het is duidelijk dat het onderwijs steeds meer zal evolueren naar leefschole en open leercentra. Er zal daar een grotere mobiliteit zijn van het onderwijs naar de privé-sector en omgekeerd, en daar kunnen beide sectoren winst uit halen.

De vigerende wetgeving schrijft voor dat er voor de praktijkvakken wel anciënniteit in aanmerking kan worden genomen, maar niet voor de algemene vakken. Met andere woorden : het feit dat er verlies is van anciënniteit, dat er gebrek is aan begeleiding en dat er jobonzekerheid is, is er eigenlijk de oorzaak van dat die zij-instroom toch wel heel sterk wordt afgeremd. We worden regelmatig ook attent gemaakt op een aantal concrete gevallen, die dat alleen maar bevestigen.

Mevrouw de minister, hoe zit het nu met de uitstroom van oudere leerkrachten ? Hebt u reeds een meting kunnen doen van het effect van uw verhoogde uitstapleeftijd ? Hebt u op het terrein de impact kunnen vaststellen van het invoeren van een aantal bepalingen van Onderwijsdecreet XIV zonder dat er een overgangsmaatregel is geweest ?

Hoe denkt u de drempels weg te werken voor de vele zij-instromers, die op zich wel belangstelling hebben voor het onderwijs maar daarin vandaag uitdrukkelijk worden ontmoedigd ? Ik stel deze vraag heel uitdrukkelijk voor diegenen die algemene vakken willen doceren. Ik heb hiervan de vorige keer reeds een voorbeeld gegeven. Ik werd ondertussen geconfronteerd met een tweede voorbeeld, namelijk een journaliste die naar het onderwijs wil overstappen om er algemene vakken te doceren. Voor een school is het eigenlijk een zegen om ie-

Martens

mand te kunnen aanstellen die reeds verschillende jaren als journalist op een breed front heeft gewerkt, maar haar anciënniteit wordt niet in aanmerking genomen. Daar moet toch echt iets aan veranderen, niet alleen met het oog op het tekort in het onderwijs, maar ook met het oog op de kwaliteit van het onderwijs zelf.

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Mijnheer Martens, u verwijst naar mijn beleidsintenties die zouden hebben gezorgd voor onzekerheid, commotie en provocatie en die zouden hebben geleid tot het lerarentekort.

Het lerarentekort is een probleem dat ik onderken. In vergelijking met de vorige legislaturen, stond ik van bij mijn aantreden – samen met de Vlaamse regering – voor een nieuwe en moeilijke opdracht. Terwijl Vlaanderen de voorbije decennia een overschot aan leerkrachten kende, werd deze regering van bij haar aantreden geconfronteerd met een acuut tekort. Dit verklaart waarom ‘de herwaardering van de leraar’ zo’n belangrijk beleidsthema is in het regeerakkoord en in mijn beleidsnota’s en beleidsbrieven.

Van meet af aan heb ik dit probleem willen aanpakken. Ik heb dan ook aan het departement Onderwijs gevraagd om het lerarentekort te analyseren en prognoses te maken voor de toekomst. Dit gebeurde in de arbeidsmarktrapporten. Tegelijkertijd heb ik onmiddellijk concrete maatregelen genomen om het lerarentekort op te vangen.

Deze maatregelen zijn u ongetwijfeld genoegzaam bekend, maar ik soms ze toch nog even op. Ten eerste is er de vervangingspool. Inmiddels is de vervangingspool op volle toeren beginnen te draaien. Na een grondige evaluatie en herziening van het decreet betreffende het lerarenambt, zijn alle secundaire scholen, op een paar na, tot de pool toegetroten en stappen ook steeds meer basisscholen in het stelsel. De invulling van de vervangingspool verloopt steeds vlotter.

Verder is het voor leerkrachten sinds 1 september 2000 aantrekkelijker om overuren te presteren en kunnen leerkrachten tijdelijk uit hun verlof of pensioen terugkeren in actieve dienst. Uiteraard maakt geen massa mensen gebruik van die laatste mogelijkheid, maar elk jaar zijn dat er toch wel een heel aantal.

Sinds 1 september 2002 is de uitstapleeftijd voor de terbeschikkingstelling voorafgaand aan het rustpensioen opgetrokken van 55 naar 58 jaar voor leerkrachten en naar 56 jaar voor kleuteronderwijzers. Dit was een ingrijpende maatregel die in de toekomst duidelijke effecten zal kennen.

Ik wijs er ook op dat CAO VI uitging van schaarste op de arbeidsmarkt, waardoor veeleer werd gekozen voor de wervende effecten van een lineaire loonsverhoging dan voor een vermindering van de werkdruk. Ook wat werkdrukvermindering betreft, zijn er toch wel heel wat elementen opgenomen in CAO VI.

Er is de campagne ‘word leerkracht’ om jongeren ertoe aan te zetten om voor een job in het onderwijs te kiezen. Deze campagne heeft veel respons geogst en werd goed onthaald. Afgaand op de inschrijvingscijfers aan de lerarenopleidingen blijft de belangstelling voor het lerarenberoep alleszins zeer hoog, vooral dit academiejaar.

In het derde rapport van het departement Onderwijs van januari 2003 werd de onderwijsarbeidsmarkt opnieuw in kaart gebracht. Zoals u weet, is er een kentering ontstaan in de prognoses over het lerarentekort, ondanks een blijvend tekort in knelpuntvakken en knelpuntregio's. Ik weet ook dat deze kentering niet volledig een gevolg is van mijn beleid. Dat is uiteraard moeilijk meetbaar. De arbeidsmarkt is ook onderhevig aan externe factoren en sedert 1999 zijn een aantal omstandigheden grondig gewijzigd. De economische hoogconjunctuur is voorbij en het globale arbeidsmarktklimaat is drastisch omgeslagen.

Dat mijn beleid voor een minder grote aantrekkingskracht voor het lerarenberoep zorgt, wordt toch wel zeer duidelijk tegengesproken door het jaarlijks stijgend aantal studenten dat kiest voor een lerarenopleiding.

Volgens de gegevens van mijn departement stapten in 2002 in totaal 2.637 personeelsleden uit het basis- en secundair onderwijs in een stelsel van terbeschikkingstelling wegens persoonlijke aangelegenheden voorafgaand aan het rustpensioen. Volgens de gegevens die eind september 2003 gekend waren, stapten in 2003 1.155 personeelsleden in zo'n stelsel.

Uit de eerste cijfers met betrekking tot de invulling van de vervangingspool, blijkt alvast geen toename van het aantal niet-ingevulde vacatures in deze personeelscategorieën. Ik zal dit alleszins verder blijven opvolgen.

Vanderpoorten

Anderzijds komen de onderwijzers die vorig jaar godsdienst of niet-confessionele zedenleer in hun onderwijsopdracht integreerden, nu vrij voor het ambt van onderwijzer. Het tekort aan onderwijzers is in absolute termen nog groter dan het tekort aan leermeesters, wat logisch is. Bovendien zijn er uiteraard ook heel wat onderwijzers die voldoen aan de voorwaarden om te worden aangesteld in het ambt van leermeester. Het is me niet echt duidelijk hoe een overgangsmaatregel het tekort zou kunnen verhelpen. Misschien kan de heer Martens dat straks even verduidelijken.

Het klopt dat sommige scholen van het gesubsidieerd officieel onderwijs door de betrokken maatregel verplicht zijn om hun lestijdenpakket anders aan te wenden. Voor de tijdelijke onderwijzers kan dit betekenen dat ze voor een deel van hun opdracht niet langer aangesteld kunnen blijven in het ambt van onderwijzer. Eventueel kunnen ze wel worden aangesteld als tijdelijke leermeester, als ze beschikken over het gepaste bekwaamheidsbewijs. Ze kunnen ook een andere betrekking van onderwijzer opnemen. Voor de vastbenoemde onderwijzers kan dit tot gevolg hebben – als er niet langer voldoende uren zijn in het onderwijzersambt – dat ze ter beschikking worden gesteld wegens ontstentenis van betrekking. In dat geval is een re-affectatie naar een andere school mogelijk. Er zijn me echter bijzonder weinig problemen bekend die hieruit zouden voortvloeien.

Een overgangsmaatregel zou er mijns inziens enkel toe hebben geleid dat nog een aantal tijdelijke onderwijzers, belast met het onderricht in godsdienst of zedenleer, vast benoemd zouden worden in het ambt van onderwijzer. Ik stel me de vraag of dat wel een goede oplossing zou zijn.

Ik erken het probleem waardoor nog veel zij-instromers verhinderd zijn om blijvend voor een job in het onderwijs te kiezen. Ik ben mij ervan bewust dat het niet meetellen van geldelijke anciënniteit uit de privé-sector voor leerkrachten die pas na een aantal jaar in het beroep zijn gestapt, een ongelijkheid met zich brengt.

Het is evenwel mijn intentie om bij de volgende CAO-onderhandelingen de diverse aspecten van de verloning van leerkrachten aan bod te laten komen. Hiervoor zal de studie 'Een nieuw integraal beloningsbeleid voor het onderwijspersoneel' van de HayGroup de basis vormen. De loonstudie, die door de HayGroup werd uitgevoerd in opdracht van de Vlaamse regering, omvat twee delen.

Het eerste deel dateert van de periode van de afsluiting van de CAO en het tweede deel dateert van vorig jaar.

Het eerste deel onderzocht voornamelijk de verhouding tussen het loon van het onderwijspersoneel en de verloning voor gelijkaardige jobs in de privé-sector. Dit eerste rapport van de loonstudie voor het personeel van het onderwijs toont aan dat een groot gedeelte van het onderwijzend personeel, rekening houdend met alle verloningscomponenten, op een competitief niveau beloond wordt in vergelijking met functies uit de privé-sector.

De tweede fase van de HayGroup-loonstudie is nu afgewerkt en vormt een blauwdruk voor een toekomstig vernieuwd beloningsbeleid, rekening houdend met de ondertussen grondig gewijzigde situatie op het onderwijsveld.

Het aantrekkelijk maken van een kwaliteitsvol onderwijsberoep is absolute topprioriteit. Hiervoor blijft het noodzakelijk dat de arbeidsvoorwaarden en loopbaanmogelijkheden voor het personeel gevoelig worden verbeterd. Daarnaast is een goede en competitieve verloning een absolute voorwaarde. Het nieuwe beloningsbeleid moet van die aard zijn dat het onderwijs verder voldoende competent personeel aantrekt, behoudt en motiveert. Voor het nieuwe beloningsbeleid is ook interne billijkheid van belang. Dat wil zeggen dat degenen die een gelijkwaardige bijdrage leveren tot kwaliteitsvol onderwijs, gelijkaardig moeten worden beloond. Ook de externe competitiviteit is een aandachtspunt. Het beloningsbeleid in het onderwijs moet in die zin worden herwerkt dat het – nog meer dan vroeger – competente mensen aantrekt. Het nieuwe beloningsbeleid zal dan ook meer rekening houden met functiezwaarte en evaluaties, naast de reeds bestaande beloningsgrondslagen van anciënniteit en bekwaamheidsbewijzen.

Het spreekt voor zich dat dergelijke ingrijpende vernieuwingen slechts gefaseerd en in de tijd gespreid kunnen worden ingevoerd, steeds in overleg met het onderwijsveld. Deze vernieuwingen zullen ook budgettaire inspanningen met zich meebrengen waarvoor de nodige ruimte zal moeten worden gezocht. Bepaalde elementen uit de loonstudie wil ik alvast meenemen in de discussies rond CAO VII die, zoals afgesproken in CAO VI, eind 2003 worden opgestart.

De voorzitter : De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Ik dank de minister voor het antwoord. Ik zou het waarderen als ik daarvan een kopie zou kunnen krijgen.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Luc Martens tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de studieduur in het tertiair onderwijs

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Martens tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de studieduur in het tertiair onderwijs.

De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Mevrouw de minister, in uw nota 'Vandaag BaMa, wat morgen ? – Wat na het structuurdecreet ?' geeft u een overzicht van de werkzaamheden die allemaal moeten worden doorlopen om het decreet te kunnen uitvoeren.

Onder de titel 'Omvormingsdossiers' stelt u ook een timing voorop. Tegen 30 september moeten de universiteiten en hogescholen hun voorstelling van omvorming voorleggen en voor 15 februari moet dan een lijst worden opgemaakt van de bachelor- en masteropleidingen die ze willen organiseren. In de tekst staat heel uitdrukkelijk dat hierin dus ook automatisch de problematiek van de studieduur vervat zit.

De berichten die hierover werden verspreid in de pers, hebben reacties uitgelokt van de universiteiten. De mededelingen lijken elkaar ook tegen te spreken. In juni 2003 was er sprake van een convenant dat u zou sluiten met de universiteiten, waarin ook de studieduur van de universitaire opleidingen zou worden vastgelegd. Het convenant zou het wel mogelijk maken dat de positieve wetenschappen en de biomedische wetenschappen naast hun gewone opleiding van 4 jaar, namelijk 3 plus 1 jaar, ook meer onderzoeksgerichte opleidingen zouden aanbieden die zouden bestaan uit 5 jaar, namelijk 3 plus 2 jaar. Uw reactie daarop was dat de vraag naar een langere studietijd al langer leefde bij de positieve wetenschappen.

Ondertussen heeft de Vlaamse regering ook het voorontwerp van decreet goedgekeurd met betrekking tot de flexibilisering van het hoger onderwijs,

waardoor dus het huidige studiejaarsysteem wordt vervangen door een creditsysteem dat verwijst naar een modeltraject van 3 plus 1 jaar.

Uit de persmededeling van de Vlaamse regering en de berichten in de pers meen ik te begrijpen dat er aan geen enkele opleiding een studieduurverlenging werd toegekend. Het is mij niet helemaal duidelijk waar we nu staan met betrekking tot die studieduur.

Mevrouw de minister, is het convenant waarvan sprake ondertussen ondertekend ? Op welke punten is dat convenant gewijzigd ten aanzien van de oorspronkelijke tekst ? Werd een aantal opleidingen de mogelijkheid geboden om de studieduur wel te verlengen ? Als dat zo is, op grond van welke argumenten gebeurde dat dan ? Als dat niet zo is, kunnen studenten en onderwijsinstellingen er dan van uitgaan dat er inderdaad geen sprake is van studieduurverlenging ?

Hebt u ook de faculteiten van positieve en biomedische wetenschappen ervan kunnen overtuigen dat de vereiste kwaliteit ook in 4 jaar kan worden gehaald, of komt er een dubbel spoor, namelijk één van 4 jaar en één van 5 jaar ? Voor wanneer voorziet u dan naderhand in een evaluatie die moet uitmaken of we de vooropgestelde kwaliteit wel degelijk kunnen halen in 4 jaar ?

Houdt uw verwijzing naar de start van het internationale accrediteringssysteem in dat dit – rekening houdend met het verdrag tussen Vlaanderen en Nederland dat is ondertekend – ook relatief vlug zou kunnen gebeuren ?

De voorzitter : De heer Van Baelen heeft het woord.

De heer Gilbert Van Baelen : Mevrouw de minister, de omvormingsdossiers zijn inderdaad zeer recent ingediend. De universiteiten voeren onder elkaar nog gesprekken over bepaalde opleidingen. Ik vraag me af in welke procedure u voorziet, want er zijn omvormingsdossiers ingediend voor bepaalde positieve wetenschappen en andere opleidingen die het hebben over 300 uren in de plaats van over 240 uren. Volgens welke procedure zult u daar de volgende weken en maanden klaarheid in schep-
pen ?

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Mijnheer de voorzitter, collega's, de VLIR formuleerde in no-

Vanderpoorten

vember 2002 in de context van de invoering van de BA/MA-structuur een voorstel over de studieomvang van de opleidingen. De essentie van dat voorstel is dat er in de studiegebieden wetenschappen en biomedische wetenschappen een dubbel aanbod zou komen van masteropleidingen, namelijk een gewone masteropleiding van 60 studiepunten en een meer onderzoeksgerichte masteropleiding van 120 studiepunten.

De Vlaamse regering steunt dit voorstel niet en daarom is er nog geen convenant afgesloten met de universiteiten. Op een bepaald ogenblik werd er een voorstel gedaan om de studieduur te verlengen voor de masteropleidingen natuurkunde, chemie, biochemie, biologie, biotechniek en wiskunde, maar ook daarover werd geen consensus bereikt.

Om toch wat duidelijkheid te creëren keurde de Vlaamse regering op 18 juli 2003 mijn voorstel goed om de huidige nominale studieduur als beleidsregel te hanteren voor de beoordeling van de omvormingen naar de BA/MA-structuur. Dat staat in de nota van de Vlaamse regering van 18 juli 2003 over de invoering van de BA/MA-structuur in het hoger onderwijs, de omvorming van de bestaande opleidingen en de problematiek van de structuur van de masters. Ik heb vervolgens een brief gestuurd naar alle hogescholen en universiteiten om het standpunt van de Vlaamse regering mee te delen. Ik meldde in die brief ook dat de Vlaamse regering dit standpunt zal hanteren als leidraad bij nemen van beslissingen over de lijst van de BA/MA-opleidingen.

Het regeringsstandpunt is dat het in de huidige fase van de implementatie van de Bolognaverklaring niet mogelijk is om voldoende harde argumenten te vinden om een tamelijk lineaire verlenging van de studieduur te staven. Alhoewel zich binnen Europa een trend lijkt af te tekenen in de richting van masteropleidingen met een studieduur van 90 tot 120 studiepunten, kunnen er op dit ogenblik op basis van internationale vergelijkingen geen absolute internationale standaarden worden gevonden die een studieomvang van 120 studiepunten voor de initiële masteropleidingen noodzakelijk maken. Daarenboven voorziet het structuurdecreet in de mogelijkheid van voorbereidingsprogramma's en schakelprogramma's indien de vooropleiding inhoudelijk niet volledig op de masteropleiding is afgestemd. Daardoor komen we de facto aan meer dan 60 studiepunten. Het structuurdecreet biedt de instellingen bovendien de mogelijkheid om postinitiële masteropleidingen te organiseren, die ook een

minimum van 60 studiepunten hebben. De studenten die behoefte hebben aan verdere specialisatie, kunnen dit traject volgen.

Het is belangrijk dat de initiële masteropleidingen een stevig fundament aan kennis en vaardigheden leveren op basis waarvan de als master afgestudeerde een brede waaier van maatschappelijke functies kan vervullen. Na een aantal jaren werkervaring kunnen die afgestudeerden naar het hoger onderwijs terugkeren voor bij-, na- of herscholing, al dan niet in de vorm van een masteropleiding. Het flexibiliseringsdecreet, dat nu nog op stapel staat, zal dit verder stimuleren.

Een verlenging van de studieduur dreigt ook bij te dragen tot het globale opbod tussen landen en instellingen, dat ontstaat in de context van de Bolognaverklaring. Die verklaring heeft het niet op de eerste plaats over de studieduur en studieduurverlenging, maar over de resultaten van het leerproces. Het gaat dus niet over kwantiteit, maar over kwaliteit.

Bij het nemen van beslissingen over de lijst van de BA/MA-opleidingen zal de Vlaamse regering inderdaad het behoud van de huidige nominale studieduur als beleidsregel nemen voor de beoordeling van de omvormingen naar aanleiding van de invoering van de BA/MA-structuur. De afsprakennota van de Vlaamse regering heeft echter niet het karakter van een reglementerende beslissing of van een besluit.

De hogescholen en de universiteiten hadden tot 30 september 2003 de kans om hun omvormingsvoorstellen in te dienen. Het structuurdecreet voorziet echter in een mogelijkheid om af te wijken van de huidige nominale studieduur. Die afwijkingen moeten ter advies worden voorgelegd aan de VLIR en Vlhora. Daarna pas zal de Vlaamse regering een beslissing nemen. De analyse van de ingediende omvormingsdossiers moet duidelijk maken of de faculteiten in kwestie de visie van de Vlaamse regering volgen.

Op 18 juli 2003 heb ik van de Vlaamse regering ook de opdracht gekregen om op basis van internationale evoluties periodiek te rapporteren over de evolutie van de studieduur in relatie tot de kwaliteit van de opleiding, de onderzoeksmasters en de doctoraatsopleidingen. In de loop van het najaar zal ik een eerste rapport hierover voorleggen aan de Vlaamse regering. Deze vorm van rapporteren is een goede manier om op internationaal vlak enkele zaken nauwlettend te volgen, namelijk enerzijds de evolutie van de studieduur van de master

Vanderpoorten

en anderzijds de ontwikkeling van de onderzoeksmasters en de doctoraatsopleidingen. Uit vergelijkende analyses van de implementatie van het Bologna-proces blijkt immers dat in heel wat landen de nieuwe kwalificatiestructuur nog niet vastligt.

Deze evaluaties staan los van de visitaties in de context van kwaliteitszorg en accreditatie. Het Nederlands-Vlaams Accreditatieorgaan zal weldra starten met de voorbereidingen van het accreditatieproces. Ondertussen zullen de visitaties in de context van de externe kwaliteitszorg blijven plaatsvinden. De bestaande visitatierapporten over de wetenschappen geven op dit ogenblik geen indicaties dat de vereiste kwaliteit niet haalbaar zou zijn binnen de huidige studieduur.

Ook internationaal is er een spanning tussen de visie van het beleid en de visie van de onderwijsinstellingen. Alle onderwijsinstellingen van Europa hebben de neiging om naar een verlenging te streven, terwijl het beleid eerst een toetsing aan de kwaliteit wil. We kunnen nu niet zeggen dat er in de toekomst nooit een studieduurverlenging zal komen, maar dat zal heel sterk afhangen van de resultaten van die kwaliteitstoetsing.

Als blijkt dat er geen verlenging nodig is, denk ik niet dat het in het voordeel van de instellingen en de studenten zou zijn om toch een verlenging te willen. Ik heb de indruk dat sommige instellingen hun huidige kandidaturen willen rekken tot een driejarige bacheloropleiding, wat uiteraard niet de bedoeling is.

De voorzitter : De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Mevrouw de minister, ik dank u voor uw antwoord. Er blijft toch wat onduidelijkheid bestaan. U zegt dat er een basisregel is afgesproken, maar die regel heeft blijkbaar geen absoluut karakter. Dat betekent dat instellingen misschien zullen redeneren dat ze met enkele goede argumenten en/of wat gelobby u wel kunnen overtuigen. Ik weet wel dat u ongevoelig bent voor gelobby, maar er blijft natuurlijk wel steeds een opening bestaan.

De procedure is duidelijk en het stappenplan is klaar. Ik hoor u echter niet zeggen dat u de basisregel strikt zult toepassen.

Ik ben er ook voorstander van om iedereen te dwingen binnen de huidige studieduur na te denken. Het begrip 'kwaliteit' is moeilijk te definiëren,

maar dat wil niet zeggen dat het onmogelijk is. De instellingen moeten uiteraard wel de moed hebben om de relevantie te bekijken van wat er wordt aangeboden, zowel in kwalitatieve als in kwantitatieve zin. Kwaliteit en kwantiteit staan niet los van elkaar. Een kwantitatief gegeven zegt vaak ook iets over de kwaliteit.

Ik denk dus dat u gelijk hebt om in een eerste fase de huidige studieduur te bewaren. Ik had echter gehoopt expliciet van u te vernemen dat de huidige studieduur zal blijven bestaan, maar dat hebt u niet gezegd.

De voorzitter : De heer Van Baelen heeft het woord.

De heer Gilbert Van Baelen : Mijnheer Martens, ik hoor u heel duidelijk zeggen dat volgens CD&V de huidige studieduur moet worden behouden op dit ogenblik. Vanuit democratisch standpunt zeg ik dat we een verlenging van de studieduur moeten trachten te vermijden. Wanneer moeten we dan eigenlijk een verlenging toelaten ?

Stel dat een instelling vandaag een omvormingsdossier indient om een opleiding die nu 4 jaar duurt om te vormen tot een opleiding van 5 jaar, dan zal de overheid morgen zeggen dat dat niet kan en dat de opleidingsduur 4 jaar moet zijn, namelijk 3+1. Op die manier wordt alles gebarricadeerd tot 2010-2011.

Voor 2010-2011 kan er dan niet meer worden gepraat over de studieduurverlenging van de opleiding. We moeten als overheid dus goed weten wat we doen. We kunnen niet verwachten dat een instelling vandaag een opleidingsprogramma uitschrijft volgens het principe 3+1 om dan overmorgen te zeggen dat we naar 3+2 of naar 3+1+1 gaan omwille van een bepaalde omgevingsfactor.

De omvormingsdossiers zijn pas een week geleden ingediend, en ik heb er geen idee van welke opleidingen vandaag al dan niet zullen worden omgevormd van 240 tot 300 uren. Ik hoor dat die omvorming vooral gevraagd wordt voor de positieve wetenschappen en meer specifiek voor de opleidingen fysica, scheikunde en biologie. Ik verneem echter ook dat het eigenlijk gaat om een verhoging van de mogelijke instroom in de bacheloropleiding en dat er wel wordt gesleuteld aan de kandidaturen in het licht van de bacheloropleiding, maar niet aan de licenties in het licht van de masteropleiding. Ik hoor dus veel verschillende zaken.

Van Baelen

Mevrouw de minister, wat me verrast in uw antwoord, is dat u zegt dat u dat door de VLIR en Vlhora zult laten beoordelen. De VLIR heeft u daarover toch al geadviseerd? De rectoren van de VLIR hebben immers samen beslist om voor de positieve wetenschappen te gaan naar 300 uren, gespreid over 5 jaar. Het lijkt me dus vreemd om dezelfde actoren opnieuw om advies te vragen. U hebt immers een afsprakennota maar geen resultaatverbintenis, en ik vrees dat er vanuit de academische wereld druk zal worden uitgeoefend. Is het in de procedure niet wenselijk om een 'derdenorgaan' te raadplegen? Een derdenorgaan kan immers een onafhankelijker advies geven aan de regering dan de betrokken actoren.

Minister Marleen Vanderpoorten : Het staat niet vast dat de VLIR bij de afzonderlijke behandeling van de dossiers dezelfde houding zal aannemen als vorig jaar. Ik ben ook voorstander van een striktere adviesprocedure om te voorkomen wat de heer Martens heeft gezegd.

Ik zal dat samen met mijn medewerkers onderzoeken tijdens de volgende weken. Ik zal u ook op de hoogte houden van de resultaten. Ik mag dan wel ongevoelig zijn voor gelobby, maar ik weet welke druk er kan worden uitgeoefend.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Luc Martens tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de heroriëntering van het beleid ten aanzien van de topsportscholen

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Martens tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de heroriëntering van het beleid ten aanzien van de topsportscholen.

De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, ik heb het in het verleden al over dit onderwerp gehad. In mei 2002 heb ik een vraag gesteld over de toekomst van de topsportscholen. Ik vroeg toen naar uw intenties in verband met een eventuele reductie. U hebt toen

gezegd dat er niets was beslist en dat u niet over een nacht ijs zou gaan.

In oktober 2002 heb ik de kwestie opnieuw aangekaart, en toen hebt u me gezegd dat er twee overleggroepen aan het werk waren : de ene met vertegenwoordigers van de sportfederaties en de andere met vertegenwoordigers van de diverse koepelorganisaties van de inrichtende machten. Die waren nog volop in discussie. Het was nog te vroeg voor een beslissing. U wou voorzichtig zijn en een voldoende groot draagvlak creëren voor mogelijke veranderingen. We hebben dan gevraagd om ons op de hoogte te houden.

– *De heer André Van Nieuwkerke treedt opnieuw als voorzitter op.*

De voorbije dagen schrok ik even over de uitspraken van de nieuwe minister van Sport. Hij wil nog voor het einde van de legislatuur de hervorming van de topsportscholen doorvoeren. Ik maak me zorgen omdat ik andere geruchten hoor.

Ik geef een concreet voorbeeld. In april jongstleden werd afgesproken dat de aanvraag van het KTA Brugge zou worden besproken in de schoot van het convenant tussen gemeenschaps- en vrij onderwijs. Ik ben blij dat de heer Van Nieuwkerke hier opnieuw aanwezig is. Dat gesprek – binnen het kader van de VLOR – is er gekomen. Er zou worden gewaakt over de billijke verhouding tussen de vrije en officiële topsportscholen. In de loop der jaren kreeg het gemeenschapsonderwijs er een topsportschool bij in Leuven. Onlangs verdween er één – weliswaar op eigen initiatief – in het vrij onderwijs in Zwijnaarde. Als ik het goed voorheb, hadden de deelgroepfederaties en de scholen het plan om slechts in vijf steden een topsportschool te handhaven. Het zou gaan om de vijf provinciehoofdsteden. Ze screenden daarbij vijf schoolaccommodaties, dat waren telkens officiële scholen. Het vrij onderwijs dat een niet-onaanzienlijk marktaandeel heeft, zou geen rol meer spelen. Onlangs kreeg het KTA Brugge toch de erkenning van topsportschool zonder dat de convenantpartners werden bijeen geroepen.

Dat maakt dat de verhouding van vijf op vijf nu veranderd is in : gemeenschapsonderwijs vijf, vrij en stedelijk onderwijs één. Blijkbaar worden beslissingen voorgesteld door een van de twee deelgroepen, namelijk die federaties, en door de Vlaamse regering overgenomen. Wat is dan nog de betekenis van het convenant?

Martens

Hebben de twee werkgroepen hun werk afgemaakt ? Wat zijn hun conclusies ? Waren de standpunten verzoenbaar ? Op welke punten waren er meningsverschillen ? Hebt u dat uitgepraat ? Is er een draagvlak gegroeid bij alle betrokkenen ? Het Bloso was een betrokkene, de sportfederatie, het departement Onderwijs en de onderwijsnetten. Bij mijn weten is dat niet gebeurd. Hoe moet het verder ? Heeft de minister van Sport zijn plannen samen met u ontwikkeld ? Zijn ze tot standgekomen in het kader van de normale procedure ? Gaat het om een poging van minister Keulen om media-aandacht te krijgen ?

De voorzitter : Ik wil daar even op inpikken. Er zijn nu een tiental scholen, verspreid over heel Vlaanderen, die rekening houden met alle mogelijke gevoeligheden. De topsportscholen vragen zelf om de spreiding af te bouwen tot één school per provincie. Dat zou leiden tot een degelijker en overzichtelijker beleid.

Ik heb langs formele weg geprobeerd om de twee Brugse topsportscholen – het KTA Brugge en het Vrij Instituut voor Handel en Sport – tot een gezamenlijk project te bewegen. Ze liggen immers letterlijk vlak naast elkaar. Er waren op een bepaald moment zelfs informele contacten met het bisdom met de vraag om te bemiddelen. Dat evenwicht tussen de netten ligt erg gevoelig in West-Vlaanderen. Van dat gezamenlijk project is niets terechtgekomen, want het vrij onderwijs haakte af. Ik vind dat zeer jammer. De twee scholen zouden samen een formidabel aanbod hebben.

We moeten rekening houden met de vraag van onder meer de sportsector om het aantal scholen te beperken en de kwaliteit te verhogen. Eén topsportschool per provincie is beter hanteerbaar.

Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Mijnheer de voorzitter, collega's, ik heb destijds mijn administratie en de Inspectie Secundair Onderwijs de opdracht gegeven om een onderzoek in te stellen naar een eventuele reductie van het aantal topsportscholen. Ik vroeg hen rationalisatiescenario's te ontwerpen, met de bedoeling uit te zoeken of het niet wenselijk is per provincie slechts één topsportschool in stand te houden. Deze opdracht is intussen voltooid. Een analoge opdracht die werd uitgevoerd door het Bloso, is eveneens afgerond.

Op basis van beide adviezen werd vanuit de begeleidingscommissie, die bestond uit de subcommissie Sport en de subcommissie Onderwijs, een tekst opgesteld waarin de gemeenschappelijke standpunten van beide overleggroepen, het Bloso en de sportfederaties enerzijds en de betrokken scholen anderzijds, worden verenigd. Dat het belang van de leerling hierbij centraal staat, is evident, en daarom moet de aandacht vooral gaan naar de voorwaarden voor het doorlopen van een volwaardige en kwaliteitsvolle studieloopbaan.

De subcommissie Onderwijs werkte op vraag van de subcommissie Sport aan de hertekening van het studieaanbod, wat resulteerde in een verruiming van de studierichtingen. Het is immers de bedoeling om specifieke eindtermen topsport op te stellen. In de subcommissie Onderwijs werd tevens gepleit voor een grotere ondersteuning vanuit de overheid en een steviger uitbouw van samenwerkingsverbanden op informatief en communicatief vlak, op pedagogisch en organisatorisch vlak. Aangezien er geen consensus werd bereikt, wilden de vertegenwoordigers van de koepels en de netten zich niet uitspreken over een mogelijke reductie van het aantal topsportscholen. Niet alle leden van de subcommissie Onderwijs delen de overtuiging dat de reductie van het aantal topsportscholen kan leiden tot kwaliteitsverbetering. In die zin is de uitkomst over welke scholen hun topsportstatuut bij voorkeur opgeven niet gelijklopend met de conclusies van de oefening die onder de verantwoordelijkheid van het Bloso en de sportfederaties werd verricht.

De afbouw van topsportopleidingen in een aantal scholen heeft ingrijpende gevolgen voor kandidaat-topsportleerlingen, voor de scholen zelf en voor de meewerkende sportfederaties. Zo zullen leerlingen soms naar een andere school moeten zoeken, moeten nieuwe afspraken worden gemaakt over beschikbare sportvoorzieningen en moeten de opdrachten van sporttrainers worden herschikt. De afbouw in sommige instellingen van specifieke studierichtingen zoals topsport, waarover de Vlaamse regering in het verleden een positieve programmatiebeslissing heeft genomen, moet serieus en met aandacht voor het beginsel van de rechtszekerheid van alle partijen verlopen.

Daarenboven wordt het inmiddels herschreven en licht gewijzigd algemeen topsportconvenant, als ook de diverse bijzondere topsportconvenants, die sedert 1998 zijn gesloten, nog vóór de herfstvakantie door de ondertekenaars kritisch onder de loep genomen en geactualiseerd. Een dergelijke operatie moet terdege worden voorbereid, overleg en

Vanderpoorten

geïmplementeerd zonder aan tijdsdruk onderworpen te zijn. Enig overleg is nog nodig.

Ik heb hierover nog niet met de minister van Sport gepraat. Indien in onderhavig dossier concrete stappen worden ondernomen, zal dit gebeuren in consensus en met respect voor ieders bevoegdheden.

De voorzitter : De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Ik dank u voor uw antwoord, mevrouw de minister. Ik ben blij dat u dat in alle wijsheid probeert tot een goed einde te brengen en het motto 'festina lente' aanhoudt. Haast u langzaam en doe voort in alle wijsheid. Dit moet in goed overleg totstandkomen.

Ik was vroeger zelf betrokken bij de totstandkoming van de convenants. Ik weet hoe moeilijk zoiets verloopt, hoe groot de gevoeligheden zijn. Het is goed daar rekening mee te houden en opnieuw te streven naar een consensus.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Luc Martens tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het beëindigen van de arbeidsovereenkomst van de gedelegeerd bestuurder van de Raad van het Gemeenschapsonderwijs, in het licht van de geplande hervorming van die Raad

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Martens tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het beëindigen van de arbeidsovereenkomst van de gedelegeerd bestuurder van de Raad van het Gemeenschapsonderwijs, in het licht van de geplande hervorming van die Raad.

De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, we waren allemaal verrast door het nieuws in de pers dat de arbeidsovereenkomst van de gedelegeerd bestuurder van de RAGO werd opgezegd, als ik het goed begrepen heb om medische redenen en niet om een persoonlijke

visie. Er werd een minnelijke schikking getroffen met wederzijdse toestemming.

Ik kreeg een onaangenaam gevoel. Ik was teleurgesteld omdat het gemeenschapsonderwijs net op zoek was naar een nieuw elan. Er was een nieuw plan met heel wat aantrekkelijke punten, er was een nieuw gedelegeerd bestuurder. Er werd gezocht naar een nieuw en hoopvol spoor. Het gemeenschapsonderwijs zou de beoogde kwaliteit zichtbaar maken.

De crisiscommunicatie ging gepaard met verdachtmakingen en heeft weinigen kunnen overtuigen. De geheimzinnigheid over de selectie en bij de aanstelling van de gedelegeerd bestuurder werd aangehouden tot aan zijn vertrek. Daaruit ontstaan speculaties. De raad van bestuur had afgesproken om de lippen stijf op elkaar te houden, maar toch duiken de verhalen op. Ik hoorde dat het zou gaan over een ernstig tot zeer zwaar en dik intern tucht-dossier. Machtsmisbruik, intimidatie van personeel, financiële malversaties en gerechtelijk onderzoek worden geopperd. De lijst was zelfs nog langer.

Volgens sommigen is er ook een politiek kantje aan de zaak. Eigenlijk zou de minister van Onderwijs niet echt gelukkig zijn met de aanstelling van de heer Steenhaut. Ze had een andere kandidaat voor ogen, maar heeft moeten wijken voor de linkerkant, voor de druk van de socialistische partijen. Ik vertel maar wat wordt verteld. (*Opmerkingen van mevrouw Gracienne Van Nieuwenborgh*)

Mevrouw Gracienne Van Nieuwenborgh : Mijnheer Martens, we hebben toch afgesproken dat we in openbare vergaderingen geen namen van ambtenaren zouden noemen ?

De heer Luc Martens : Ik heb geen namen genoemd.

Mevrouw Gracienne Van Nieuwenborgh : Ik heb u een naam horen noemen.

De heer Luc Martens : Welke ? (*Opmerkingen van mevrouw Gracienne Van Nieuwenborgh*)

Ik spreek over de gedelegeerd bestuurder. De verhouding tussen de voorzitter van de raad van bestuur, de heer De Knop, een VLD-man, en de gedelegeerd bestuurder zou ook niet optimaal geweest zijn. (*Opmerkingen*)

Ik zuig dit niet uit mijn duim, ik hoor dit van allerlei kanten vertellen, ik lees dit in de kranten. Dit

Martens

geeft een bizar beeld. Waar staan we nu met de hervorming van de administratie ?

Er zou worden afgeslankt. De heer Steenhaut – en nu noem ik bewust wel zijn naam – heeft in de pers herhaaldelijk beweerd dat hij de diensten wou afslanken, maar niet mocht van de regering. De minister heeft de middelen beperkt, maar toch verloopt de hervorming trager dan gepland, op het gevaar af dat er een tekort aan middelen ontstaat. Dit gebeurt allemaal in een zeer eigenaardige sfeer.

Ik was nog het meest verbaasd door een schrijven dat werd verstuurd door de waarnemend administrateur-generaal. Hij laat weten dat de gedelegeerd bestuurder met verlof is en dat hij zelf tijdens die periode zal optreden als waarnemend gedelegeerd bestuurder. Ik citeer uit die brief : ‘Gedurende de verlofperiodes zal ik dan de ambtelijke stukken ondertekenen conform het stambesluit. Mag ik u vragen daarmee rekening te houden ?’ Samen met die brief verstuurt hij ‘toevallig’ een andere brief, die handelt over de toepassing van de voorschriften van het algemeen reglement voor de arbeidsbescherming, de toepassing van de wet welzijn en de bepaling van de codes voor het welzijn op het werk en de toepassing van de wet van 11 juni 2002 en het KB van 11 juli 2000 betreffende bescherming tegen pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk. Deze twee stukken werden tegelijk verzonden en kwamen dus ook samen aan in alle scholen. Ik kan moeilijk geloven dat dat puur toeval was.

Mevrouw de minister, het zou ons plezier doen als we toch wat duidelijkheid zouden kunnen krijgen over een en ander en als u zou kunnen aangeven wat nu precies de meningsverschillen zijn. Wat zijn de redenen voor dat obscurantisme dat bij dat overhaaste vertrek van de gedelegeerd bestuurder werd gehanteerd ? Welke stappen kunt en zult u ondernemen om ervoor te zorgen dat voortaan in grote duidelijkheid wordt gewerkt bij selectie, aanstelling en ontslag ? Het zou namelijk niet goed zijn als een dergelijk incident zich zou herhalen.

Hoe verklaart u het getalm van de Vlaamse regering om de vereiste besluiten te nemen die de hervorming van de centrale administratie van het gemeenschapsonderwijs en de herschikking en heroriëntering van het personeel verder mogelijk moeten maken ? Aan welke termijn denkt u als uw woordvoerder het heeft over ‘een beslissing die niet te lang kan uitblijven’ ?

Waarom werd de dotatie van de Raad voor het Gemeenschapsonderwijs al verminderd voor de Vlaamse regering de hierboven genoemde vereiste besluiten heeft genomen ? Hoe denkt u het probleem op te lossen dat is ontstaan door de combinatie van het getalm van de Vlaamse regering bij het nemen van de vereiste beslissingen over de herschikking van het personeel van de Raad voor het Gemeenschapsonderwijs, met de beslissing van de regering om de dotatie voor het personeel van de Raad voor het Gemeenschapsonderwijs voortijdig te verminderen ?

Hoe verloopt de heroriëntering van de personeelsleden van de Raad voor het Gemeenschapsonderwijs die na de personeelsherschikking de Raad zullen verlaten ? Hoeveel mensen zijn er al afgevoerd ? Waar werden mensen opnieuw tewerkgesteld ?

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Mijnheer Martens, in artikel 39 van het bijzonder decreet betreffende het Gemeenschapsonderwijs wordt bepaald dat de afgevaardigd bestuurder wordt aangesteld door de Raad, op basis van een algemeen bekendgemaakte selectieprocedure door de instelling die bevoegd is voor de personeelswerving voor de Vlaamse Gemeenschap of door een privaatrechtelijke organisatie voor personeelswerving en -selectie. De regering bepaalt het profiel en de functiebeschrijving van de afgevaardigd bestuurder. De functie van afgevaardigd bestuurder is een mandaatfunctie die voor onbepaalde duur wordt uitgeoefend. Het bijzonder decreet bepaalt dat de Raad het mandaat op elk ogenblik kan beëindigen. Er is ook geen regeringscommissaris meer sinds het nieuwe bijzonder decreet.

Niet ik, maar de Raad van het Gemeenschapsonderwijs heeft de volle bevoegdheid over de aanstelling en de beëindiging van het mandaat. Ik kan u dus geen bevestiging of ontkenning geven op uw vraag of politieke meningsverschillen aan de basis van het vertrek lagen. Andere redenen dan degene die eenieder bekend zijn, zijn mij ook niet bekend, wat u daarvan ook moge denken.

U stelt in uw analyse dat er grote duisterheid of om het met uw woord te zeggen ‘obscurantisme’ heerst over de selectie, de verkiezing, de aanstelling en het ontslag van de afgevaardigd bestuurder. Die uitlating laat ik voor uw rekening, want ik ben het daar niet mee eens. Uit het verloop van het dossier kan alleen maar worden vastgesteld dat de proce-

Vanderpoorten

dure zoals voorgeschreven in het bijzonder decreet werd opgevolgd. Evenzo kent de selectieprocedure die noodzakelijk is voor de aanduiding van een afgevaardigd bestuurder nu haar verloop overeenkomstig ditzelfde bijzonder decreet.

De Vlaamse regering heeft op 5 september 2003 haar beslissing van 19 juli 2002, waarbij het profiel en de functiebeschrijving van de afgevaardigd bestuurder werden vastgelegd, bevestigd. Hierdoor is de taak van de Vlaamse regering en van mezelf als voogdijminister in deze procedure ook vervuld.

De besluiten die gepaard gaan met de hervorming van de administratieve diensten van de Raad liggen momenteel voor akkoord voor bij de minister van Ambtenarenzaken. De ingangsdatum van 1 december 2003 ben ik ook van plan te halen. Ik zal daarvoor wel wat hulp van mijn collega kunnen gebruiken.

Binnen de toegekende dotatie voor het personeel is in voldoende budgettaire ruimte voorzien. Voor 2004 is in een dotatie voorzien voor 218 personeelsleden. In de budgetcontrole zal rekening worden gehouden met het sociaal passief in functie van die heroriëntering.

De personeelsleden die geen functie meer toegewezen krijgen in de administratieve diensten van de Raad, worden ter beschikking gesteld van de administratieve diensten van de Vlaamse Gemeenschap. Er zijn tot op heden nog geen afvloeiingen gebeurd, wat ook nog niet kon. Het is wel zo dat niet alle functies uit het huidige kader zijn ingevuld.

De voorzitter : De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Ik merk dat u als minister de rol van toeschouwer hebt gespeeld. Daar komt het eigenlijk toch op neer. Wat is dan de betekenis van het persbericht waarin wordt gezegd dat u een onderhoud hebt gehad met de heer Steenhaut vooraleer de zaak helemaal was afgerond ?

Minister Marleen Vanderpoorten : Ik kan alleen maar zeggen dat ik geen onderhoud heb gehad met de heer Steenhaut.

De heer Luc Martens : Ik neem er nota van dat u zegt dat u geen onderhoud hebt gehad, maar ik kan het alleen maar vragen. Het is toch mijn goed recht als parlementslid vragen te stellen over dingen die

ik in de krant lees. U beweert dus dat het bericht niet juist is.

Ik blijf bij de term 'obscurantisme'. U kunt toch niet beweren dat er op een goede manier werd gecommuniceerd over dat vertrek. Alleen al het feit dat werd toegelaten dat de pers 3 dagen lang met alle mogelijke speculaties kon komen aandraven, wijst daar al op. Er was beter vanaf het begin duidelijk gemaakt wat er aan de hand was, maar dat is niet gebeurd. Er was trouwens ook geen enkele reden om de leden van de raad van beheer zwijgplicht op te leggen. Als iemand ontslag neemt omwille van gezondheidsredenen, hoeft daarover geen enkele zwijgplicht te bestaan.

Er zijn uiteraard andere redenen die meespelen. Ik begrijp best dat men uit menselijke overwegingen heeft beslist om dat niet op straat te gooien, maar dan wordt er natuurlijk ruimte gelaten voor speculaties. De dubbele brief van de waarnemend administrateur spreekt wat dat betreft ook voor zich. Het is duidelijk dat dit niet bevorderlijk is voor de goede sfeer en alleen maar wantrouwen kan oproepen.

Dan wil ik nog even terugkomen op de hervorming. Als u zegt dat er vandaag nog geen afvloeiingen zijn gebeurd, betekent dat eigenlijk dat bepaalde vacatures vandaag niet meer worden ingevuld. Met andere woorden : als de bezetting – om welke reden dan ook – daalt, komen er geen nieuwe werknemers bij. Als ik u goed heb begrepen, werd er nog geen echt beleid gevoerd over de heroriëntering van de personeelsleden. Dan zult u vanaf 1 januari 2004 wel worden geconfronteerd met problemen, als het budget wordt verminderd. Tegen dan zou die heroriëntering toch afgerond moeten zijn, tenzij u al die mensen wil opnemen in een soort sociaal passief.

Minister Marleen Vanderpoorten : Voor een aantal mensen zal een heroriëntering zeker wenselijk en mogelijk zijn, maar dat zal afhangen van de functie die ze bekleden en de openstaande betrekkingen in de Vlaamse Gemeenschap.

De heer Luc Martens : Dan mag ik toch verwachten dat u daar nu reeds mee bezig bent, dat er reeds concrete plannen en plaatsen voor zijn. Over amper 3 maanden is het namelijk reeds zo ver.

Minister Marleen Vanderpoorten : Ik heb in mijn antwoord gezegd dat de drie besluiten voorliggen en voor 1 december 2003 in werking zullen treden.

De heer Luc Martens : Die besluiten geven wel het kader aan, maar preciseren ze ook welke personeelsleden waar naartoe moeten ?

Minister Marleen Vanderpoorten : In algemene termen staat dat daarin, ja.

De heer Luc Martens : Dan zult u de hele zaak moeten afronden op 1 maand tijd. Ik betwijfel of dat zal lukken. Dan kunt u terechtkomen in een budget dat bestaat voor 218 personeelsleden, verhoogd met een sociaal passief. Het is in dat geval budgettair wel een andere redenering, maar in feite komt het dan neer op hetzelfde verhaal.

De voorzitter : De heer Ramon heeft het woord.

De heer Frans Ramon : Ik wil het volgende zeggen aan de heer Martens : 'o tempora o rumores'.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 17.09 uur.*
